24րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6639 — 7 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1907 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ — 14 ՇԷՎՎԱԼ 1325 — 20 Novembre 1907 — 24me année № 6639

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	80 Ղ.ռօ.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	45 »
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	108 »
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	35 Ֆրն.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	20 »

ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

10 ՓԱՐԱ

آرەولق
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

“ARÉVELK„
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

10 PARAS

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐԻ ՀԱՐՑԸ

ԹԷ ԻՆՉ Կ'ԸՍԷ ԻՆՃԷԵԱՆ ԷՖ.

Կարդացի «Մասիս» գրական շաբաթաթերթի վերջին ու վերջընթեր թիւերով հրատարակած յօդուածնիդ, որով կը պարզէք ձեր հայեացքները՝ Պոլսահայոցս բարբառը տեսան և անխախտ կանոնի մը վրայ բերել հանդչեցնելու համար, ինչ որ —անկեղծօրէն ըսելով— գովելի ձեռնարկ մըն է։ Ուստի, մանրակրկիտ դիտողութեան ջանք ձեռուընիդ, կ'իջնաք անոր մանուածներուն մէջ՝ «անճշդութիւններուն և անհարազատութիւններուն պատճառ եղող կէտերը» գտնելու համար, Պոլսի անգրագէտ ժողովուրդին խօսած լեզուն ձեզի «իբր միակ ուղեցոյց և criterum ունենալով»։ Criterum? ունենալով թէ criterium։

Քայլ առ քայլ հետեւինք հիմա ձեր առարկութիւններուն, տեսնելու համար թէ ինչ կշիռ ունին անոնք՝ արդի աշխարհաբարնիս բարեփոխելու հարցին մէջ։

Կը գանգատիք «ըստ, ընդ, առ, ի, ց, նախդիրներով շինուած գրաբարաձեւ բացատրութիւններու» դէմ, որոնք —կ'ըսէք— «օրագիրներու և գիրքերու մէջ տակաւին կը վխտան»։

Ստուգիւ բանաւո՛ր գանգատ, բայց ափսոս որ «անգրագէտ ժողովուրդին խօսած լեզու՛ն» ալ զերծ չէ նախդիրի այդ անպատեհութիւններէն։ Եթէ կ'ուզէք, եկէք պզտիկ պտոյտ մը կատարենք խօսուող լեզուին կածաններէն ու բռնե՛նք օձիքէն վերեւ ցոյց տրուած հինգ նախդրութիւններուն, եթէ անոնք իրօ՛ք «անգրագէտ ժողովուրդ»էն կիրարկուեր են։

1. Ըստով։ Մի ըստ միջին ունի ռամիկը, կամ, երբեմն աղաւաղելով միբըսմիջի, առա՛նց ուսումնականէ մը լսած ըլլալով թութակօրէն արտաբերելու։ Օրինակ.— «Համբերէ՛, մի ըստ միջի պատմեմ պիտի»։

2. Ընդ նախդիրով կազմուած բառերէն ժողովուրդին լեզուին մէջ բաւակա՛ն մը կայ, հնչումի թեթեւ փոփոխութիւններով, կամ, անայլայլ։ Ինչ. ընդանուր (ընդհանուր), ընդունիլ, ընդհակառակը (ընդհակառակն), ընտանիք, ընդունելի ըլլալ—յարգի անցնիլ, են.։

3. Առով։ Առ երես պիտի տեսնուիս նէ՝ մի՛ տեսնուիր հետս (գրբ. առ երեսս = կեղծաւորաբար)։ Ըսածները բառ առ բառ միտքս չեմ պահած։ Դէմ առ դէմ բերելու է։ Առանձին մնանք նէ կ'ըսեմ։ Սպասաւորնիս առժամանակեայ է։ Առտուն եկուր. [առաւօտուն. առ և ուօտ]։

4. Իով, կամ յով։ Մտքի վրա՛դ (մտքդ ի վրադ) գլխերըբուն, ամառըբուն, ցորեկըբուն (գլխերս ի բուն, ամառն ի բուն, ցերեկն ի բուն, «ամբողջ տեւողութեանը»ի իմաստով)։ Ի բնէ չար է։ Ինէ ի զատ մարդ չիկար բաղնիքը։ Յանո՛ւն Աստուծոյ։ Յանո՛ւն Յիսուսի Քրիստոսի. (այս վերջին ձեւը ռամիկ կիներ շատ կը բանեցունեն, յանկարծական կերպով դող եկած ատեննին)։ Յերուսաղէմ 4 տարի կեցանք (Ներգոյական)։

5. Յով։ Ցորեկ = (ց'երեկ) ին ինծի հանդըպէ մէյմը։

Ահաւասիկ, սիրելի բարեկամ, փոքրիկ քաղ մը ձեզի։ Ի՞նչ պիտի ըսէք հիմայ, ասոնք ալ գրաբարաձեւ չե՞ն միթէ։ Սովորութիւնը զիրենք նուիրագործած գտնուեր է. ուստի անոնք վտարուելիք չունին առօրեայ բանուկ լեզուէն, և, առանց «որ և է քաղքչուք արդարացումի», իրենց գոյութեան իրաւունքն ունին Պոլսի Հայեվարին մէջ։

Նախդիրով կերտուած գրաբարակերպ ասութիւններ աքսորելու համար ընթացիկ լեզունուս մէջէն, օրինակներ և դիմ-յանդիմանութիւններ շարեր էիք։ Բայց ներեցէք որ դիտել տամ թէ երբ, զոր օրինակ, մերթը կամ մերթ ընդ մերթը գրաբար դաւանիք, անոր համազօր բերուած ձեր երբեմնն ինքնին գրաբար չէ՞ հապա ինչ է։ Ծայրէ ի ծայրը ծայրէ ծայրի կը վերածէք, գրիչի մէ՛կ հարուածով դաշունելով մէջտեղի ին, առանց անդրադառնալու որ ժողովուրդն ատա՛նկ ալ չըսեր, հապա՝ մէ՛կ ծայրէն մէկալը։ Իսկ ծայրը ծայրինիդ բո՛լորովին տարբեր բան է և «իմաստին համեմատ» ձեր բացատրութեամբ բնա՛ւ չի գտներ իր չքմեղանքը։ Ցետոյ, ո՞ւրկէ լսեր էք բացէ բաց ասացուածքը. ատանկ ծայրատ զուրցուածք մը ժողովուրդը բանեցուցած չունի երբեք, այլ բացէ՛ ի բաց կ'ըսէ, այո՛, առանց կլլելու մէջտեղի ի նախդիրը։

Նախդիր ըսի ու միտքս բան մըն ա՛լ ինկաւ։ Նախդիրաւոր նորակերտ բառը տեղ տեղ արդեցուցեր էք յօդուածներնուդ մէջ։ Ինչ գոյն բառ է ատ նախդիրաւորը։ Պիտի ուզէ՞ք ըսել միտsաւոր կամ միտsաւոր՝ մտաւորի փոխան, և կամ, (ականջը խօսի Վանանդացիին) լուրագիր՝ լրագիրի փոխան։ Ինչո՞ւ նոր բառ կերտած ատեննիդ բարդութեան և ածանցումի օրէնքները չի յարգէք, գո՛ւք որ — ինչպէս կը լսենք, — ուրիշ օրէնքներու քաջահմուտ էք ա՛յնքան։

⁂ Եռատող մը դնենք հոս և խորասուզուինք ձեր յօդուածին կանոններուն մէջ, չէ՛ թէ մազ, այլ խոիւ գտնելու համար հոն։

«Դիտելի է սակայն որ — կ'ըսէք — դէպ ի և ի վեր գրաբարաձեւ նախադրութիւնները աշխարհաբարի մէջ ընդունուած են, բայց ձեւ փոխելով և ըլլալով դէպի և իվեր, միասին գրուած։ Գրաբարի ձեւով ի՛ն անջատ գրութիլը աշխարհաբարի մէջ արդարացում չի՛ պիտի ունենար»։

Ինչո՞ւ կ'ըսէք. ըսել է թէ աշխարհաբար լեզուի մէջ ա՛ս ատրճան մեծ մեղք գործել մըն է և թողութիւն չունի ուրեմն՝ ի նախդիրն առանձին ձգելը։ Սակայն և այնպէս ամէն աշխատոյծ աշխարհաբարեան չէ որուած ունենալ քիչիկ մը խէժ՝ պարագային համեմատ քսելու համար ի՛ն կռնակին կամ առջքի կռուցին և զայն կպցունել առընթերակից դէպ ին կամ վեր ին... Եթէ չեմ սխալիր, առաջին անգամ ատանկ բան մը Նեղոսկեացի բանասէ՛րն առաջարկեց հրապարակաւ, առա՛նց որ և է բանաւոր արդարացման։

Տաքիններու ընթացքին,— առա՛նց նոյն իսկ կամենալու, — երբ Գրաբարի կաշտ կալուածէն անվերադարձ փոխառութիւն մը կը կնքուի՝ որուն վրայ ձայնի կամ հնչման նշանախե՛ց մը չի փոխուիր, ինչ դիտումով եղլալ այս տարականոն առաջարկն ընել հէ՛գ կանգնագեղ և «ձայնաւոր» դպիրին՝ — ի նախդիրին, — սաստելով անոր «սա՛նկ կայնէ, նա՛նկ կայնէ, մէջտեղուանքը մի՛ պարպքիր», երբ թէ աչքի տակ երթալիք գիր մը ըլլար ինքը։ Այս տեսակ փցուն կանոններով չէ՛ որ պիտի կենդանանայ, պիտի զատուի ու շքեղանայ արդի աշխարհաբարը։ Բարեբար յօդումներու և փրկարար պատուաստումներո՛ւ պէտք ունի անիկա, — Աշխարհաբարի ծառը նորատունկ, — առոյգ պատուկներ ու ծործեր ցայտեցունելու համար անոր բուներուն քովտանքէն։ Այդ աշխատութիւնը քմածին ու կամայական միջոցներով չէ՛ որ կը կատարուի, հապա գրաբարի գանձարանէն խոհեմ փոխառութիւններու կնքումով, ինչպէս նաեւ զգուշաւոր առաջոյթներով (renvoi)՝ դէպ ի անգիր դպրութիւն ռամկօրէն։

⁂ Անուններու հոլովման մասին նշանակած կանոններնիդ նորութիւն մը չի պարունակելէն ի զատ, թերացումներ ալ ունին։ Եթէ ըստ բախտի բանայիք Հ. և Զ. Ասատուրի, Բ. Պօղոսեանի, Ս. Դաւթեանի կամ Թ. Աճէմեանի յօրինած քերականութեան գիրք մը, աւելի մեկին պարզուած պիտի տեսնէիք, ամէն բանէ առաջ, հոլովման կանոնաւոր ձեւերը։ Կ'ըսէք. «Յոգնակի ուղղականը և հայց. եր, բաց. երէ, գործ. երով վերջաւորութիւններով»։ Եւ օրինակ կը բերէք գիրք գոյականը. գիրքեր,—երու,—երէ,—երով։ Նախ, սահմանումին մէջ մոռցեր էք յոգնակի սեռական ու տրական ԵՐՈՒ յատուկ մասնիկը յիշելու, և օրինակին մէջ միայն նշանակեր։ Ցետոյ, աւանդած կանոննիդ ՄԻԱՎԱՆԿ գոյականներու համար է լոկ։ Ո՞ւր է մեկէ աւելի վանկ ունեցողներուն կանոնը, ԲԱԶՄԱՎԱՆԿներունը։ Սկսնակ մը, կամ աւելի ուղիղն, աշխարհաբար լեզուն ուսնիլ ուզող օտարազգի մը այդ քերականութիւննիդ կարդալուն՝ այնպէ՛ս պիտի կարծէր որ դարակ, դարակեր, գրիչ, գրիչեր, գրիչերու եւն. պէտք էին ըլլալ։

Փափուկ, շա՛տ փափուկ խնդիր է լեզուի մը քերականութիւնը պատրաստելու գործը՝ զոր ի գլուխ հանելու համար լման կեանք մը ի սպաս դնելու է անոր, փոխանակ մեզի պէս օր ընդ մէջ տրամադրելի ժամեր զոհելով բաւականանալու։

⁂ Հոլովումի մէջ բացառութիւն կազմող բառերէն եզը տպագրական սխալ է, այնպէս չէ, քանի որ եզ-եզու չէ՛ որ կ'ըլլայ։ Թէ ո՞րն էր ուղիղը, պարոն գրաշարը հիմայ վերահասու եղած ըլլալու է անշուշտ։

⁂ Տղայ կ'ըլլայ—կ'ըսէք—տղու կամ տըղայի։ Ե՞րբ մին և ե՞րբ միւսը։ Առ հասարակ երկուքն ալ կ'ըլլա՞յ կ'ըսէք, (ներողութիւն առ նախդիրով մակբայ մը թռուցիչս, ջիղերնիդ թունդ հանած չըլլամ)։ Աւելցունելո՛ւ էիք. «տղայ կ'ըլլայ առ հասարակ տղու, ինչպէս, սա տղուդ խօսք հասկցցուր»։ Դարձեալ.— Տղային սեռական կամ տրական կ'ըլլայ... Բայց ի՞նչ հարկ յոգնիլ, երբ կը տեսնեմ որ ինքնաբերաբար հոլովուեր է անիկա կանոնաւոր կերպով։ Կ'ըսուի նաեւ՝ հեգնական իմաստով «տղայի՛ն մէկն է անիկա», այսինքն տակաւին տղայ է։

⁂ Նոր յայտնութիւններ, աշխարհաբարի դեռ եւս անկատար քերականութեան վրայ լոյս սփռող բաներ չեն բնաւ 2.3.4.5 և 6. կանոններնիդ։ Քերականութիւններու մէջ՝ անբացառ, և լրագիրներով հրամցուած լեզուական հարցերու մէջ բազմիցս յեղյեղուած դրուագներ են ատոնք։ Վկա՛յ Շէմիրին տաքը տաքին հրատարակածներն՝ աւելի ճոխ և աւելի բազմակողմանի։

Այդ թուարկուած ամէնո՛ւն ծանօթ կանոններէն անմիջապէս վերջ՝ ձեր երգը կ'ակսէք նորէն. «Անկանոն ձեւերով հոլովուող բառերն են ամառ, ձմեռ, օր, առտու, իրիկուն, գիշեր, ցորեկ, երէկ, այսօր, վաղը, հիմակ, մահ, առաջ»։ Նրանելի՛. ինչ էին ուրեմն 5. և 6. համարուածներով բացատրուածները. տարբե՞ր բաներ էին արդեօք։ Աւելո՞րդ յոգնութիւն։ Գուցէ առարկէք թէ ատոնցմէ միթէ մա՞հն ալ ժամանակ կը ցուցունէ որ սեռ. ու տր. մահուան, բաց. մահուանէ կ'ըլլայ։ Այո՛, սիրելիս, ամէնքնիս ալ մահկանացուներ գալով, կրնանք խորհիլ թէ մա՛հն ալ վախճան մըն է, մեր կեանքին վախճանը, ուստի և անխառն ժամանակացոյց մը։

⁂ «Հայր, մայր, եղբայր և ասոնց բարդութիւնները կ'ըլլան — կ'ըսէք — հօր, մօր, հօրմէ, հօրմով ձեւին վրայ»։ Դարձեալ. «Կին, տէր, ներ, քոյր և ասոր բարդութիւնները կ'ըլլան քրոջ, քրոջմէ քրոջմով եւն.»։

Նախ, ինչ ըսել կ'ուզէք բարդութիւններ բառով։ Մի՛ գուցէ բարդութիւն բառը չփոթած ըլլաք հոլովում բառին հետ։ Իրաւ է թէ երկուքն ալ քերականական բառեր են, բայց իրենց միջեւ ա՛յն տարբերութիւնը կայ ի՛նչ տարբերութիւն որ կայ, օրինակի համար,... Բրէթէամարիցպուրկի և Պլէմֆօնթայնի միջեւ։ Երկուքն ալ հարաւ-ափրիկեան քաղաքներ են։

Աս մէկ։ Երկրորդ. հօրմով գործիականէն բանուկն է հայրով։ Ինչպէս.— Հայրով մայրով եկեր եկեր էին մեզի։ Կ'ըսուի նաեւ հօրով, ինչպէս.— Հօրով պապով պահէ Աստուած, (մաղթանք՝ նորածինի մը հասցէին ուղղուած)։

⁂ «Լեռ, թոռ կ'ըլլան—կ'ըսէք—թոռան, թոռնէ թոռնով ձեւին վրայ», առանց անդրադառնալու թէ պատճառ մը ունի՛ն անշուշտ այդպէս զարտուղելու։ Չէ՞ մի որ գրաբար լեառն է, թոռն է։ Ինչ ինչ գոյականներու վերջաւորը կազմող այն արհամարհուած խախուտ նուն է որ ձայն ձուն չի հանելով կուգայ տոտոզուիլ հոլովումի պահուն, նո՛յնը նաեւ բարդումի և ածանցումի պարագաներուն, (լեռնագօտի, լեռնակուտակ, լեռնական, լեռնցի, թոռնորդի եւն.)։

⁂ Շարունակենք մեր ընթերցումը, միշտ ձեր յօդուածէն հատուած առ հատուած։

«Դիտելի է որ —կը յարէք— յոգնակիներու մէջ կարգ մը անուններ հոլովական մասնիկէն առաջ քաղցրահնչական ն մը կ'առնեն, ինչպէս աղջիկ, աղջիկներ, աղջիկներու եւն.։ Պարգեւ, պարգեւներով, խոստումներ, խոստումներէ, եւն.։ Ասիկա վարժութիւնով, խօսուած լեզուն մտիկ ընելով կը սորվուի»։ Ու քիչ մը վարօք՝ «խօսուած լեզուն մտիկ ընելով կ'ընտելացուի»։

Դիտմա՛մբ կը շամփրեմ վերջին երկու պարբերութիւնները, և անմիջական «համմէ՞» մը ձայնարկելով հրամանքնուդ՝ կուգամ կրկնել խօսքերնիդ թէ իրա՞ւ, ասիկա վարժութիւնո՞վ, խօսուած լեզուն մտիկ ընելո՞վ կը սորվուի եղեր...։ Բայց մտամփոփուի՛նք անգամ մը։ Մէջ բերուած օրինակները, «աղջիկ», «պարգեւ», «խոստում» ստոյգ է թէ իրարու հետ աղերս ունեցող և իրաւցունէ՛ քաղցրահունչ բառեր են, (մանաւանդ ամէնքն ակնոցով դիտուած), սակայն ատոնք յոգնակիի վերածուած ատեննին «հոլովական մասնիկէն առաջ քաղցրահնչական նո՞ւ մը կ'առնեն» թէ... անհրաժե՛շտ նու մը կ'առնեն։ Եւ ինչո՞ւ կ'առնեն։ Շա՛տ պարզ, եղբա՛յր պատուական, ամենապարզէ՛ն աւելի պարզ։ Որովհետեւ «աղջիկ», «խոստում», «պարգեւ» իրենց սաբօքը՝ ՄԻԱՎԱՆԿ ՉԵՆ, ԵՐԿՎԱ՛ՆԿ ԵՆ։ Մէկ վանկէ աւելի եղող բոլոր անուններուն (ԲԱԶՄԱՎԱՆԿ) այս օրէնքին հպատակելնին՝ տարրական դասընթացքի հետեւող է՛ն ծոյլ աշակերտն իսկ թերեւս չանգիտանա՞ր հիմայ...։

⁂ «Պոլսեցի ժողովուրդը չի ժխտական մասնիկը կը գործածէ ապառնիներու պիտի էն անմիջապէս առաջ. օրինակ, չի պիտի ուտեմ։ Ժողովուրդը երբեք չ'ըսեր չը պիտի ուտեմ»։

Ո՞վ ըսաւ թէ չըսեր, շա՛տ ալ աղէկ կ'ըսէ, յարգելիդ իմ Ինճէեան, և ընդհակառակն զգուշութիւն կ'ընէ երեք հատ իեներ քով քովի բերելով վատաձայնութիւն առաջ բերելէ։ Եթէ կրնաք, սա խօսքն արտաբերեցէք՝ հայելին նայելով.

Չի՛ պի՛ տի՛ իյնայի

Ասոր կ'ըսեն, Գրագիտութեան լեզուով տեսակ մը... «փատածադիկ ծեթեւեթում»։

2. «Միադէմ բայերուն և ստորադասականներուն ժխտական ձեւով գործածուած ատեն»։

Եւ օրինակ կուտաք գալ, տալ և լալ երեք բայերն որոնք, —մեր գիտցածին նայելով— ՄԻԱԴԷՄ չեն, այլ ՄԻԱՎԱՆԿ։ Այս méprise-ը կը կրկնէք երրորդ կանոնի՛ն ալ մէջ։

...«Մնացեալ բոլոր եղանակներուն հետ պէտք է գործածել չը. այսպէս, չը կրցաւ, չը թողուցի եւն.»։

Փոխանակ պատուիրելնուդ որ չի ժխտական նախադաս մասնիկը «պիտի»ն շալկէր միայն, զայն երբեմն պարտաւորի՛չ ընէիք գոնէ ը ով կամ համր ը ով արտաբերութիւննին դանդաղող բայերէ առաջ. գո՛ւք որ քաղցրահնչութեան —այն է դաշնակութեան— դաշնակի՛ց կը թըւիք մնալ։ Այսպէս, չի վրնջելը ամէն ձիու յատուկ չէ, չի կրցի երթալ, չի անտանար կոր, եւն.։ Մինչդեռ ձեր առաջարկութեամբ պարտէին ըլլալ՝ չը վըրընջելը, չը կըրցի, չը տընտըներ։

⁂ ...«Ժողովուրդը գալ, տալ, լալ միավանկ բայերուն (ուրախ եմ որ գոնէ միադէմ բայ յորջորջելնիդ մոռցե՛ր էք այլ եւս,) ժխտ. սահմ. ներկան և անկատարը անկանոն ձեւի վերածած և ըրած է չ'եմ իգար, չ'ես իգար, չ'էր իգար, եւն.»։

Չեղաւ. և ո՛րչափ չեղաւ՝ պիտի տեսնէք ասորեւ։

Ժողովուրդը բնա՛ւ անկանոն ձեւի վերածած չըլլար՝ գամ տամ լամ բայերուն՝ բացասական սահմ. ներկայ և անկատարը չեմ ի տար, չես ի տար, չենք ի տար, չէք ի տար եւն. արտաբերելով։

Ձեր յորջորջմամբ, «Պոլսի անգրագէտ ժողովուրդը» յաճախ գրագէտէ՛ մը մը աւելի գրագէտ է, առանց իր գիտութեան։ Չեմ ի տար, չես ի տար անկանոն ձեւեր չեն, — ինչպէս յայտարարեր էք, — հապա գրաբարին «ՇԻՑՎԷ»ները՝ թեթեւ ինչ այլափոխուած.— Չեմ ի տալ, չես ի տալ, չէ ի տալ (գրաբար)։ Գրաբարին հուժկո՛ւ լո՛ւծը նորէն, ամենուրեք, ամենուրե՛ք...։

⁂ Դ. Գլուխին մէջ զ «հարցականի նախդիր»ին մասին յայտնած կարծիքնուդ բաժնելիք չունիմ։ Կարելին ընելու է՝ աշխարհաբարէն դուրս վանտելու համար զինքը, պայմանաւ սակայն որ կարելի ըլլայ ըսածնիս... անկարելի չըլլայ։ Ինքզինքըն ինքը դերանունին կրկնակ հոլովումն է։ Ասոր պէս հա՛տ մըն ալ ունինք դեռ, անվաւերելի՛ն մէկզմէկը։

Ինքզինքն ու մէկզմէկն իրենց հայցականութեանը մէջ ուրիշ հոլովներու ալ վերածելը լեզուական հրէշութիւն մըն է կատարել. այսպէս, մէկզմէկու հետ գէշ վարուիլ (տրական), ինքզինքին ընել (տրական), ինքզինքին վրայ համարում ունենալ (սեռական), եւն.։

Քանի որ զով հայցականի խօսք բացինք, կ'արժէ մէջ բերել Պոլսի Հայուն ծանօթ ռամկօրէն օրինակ մը. «Մար զմանուկը չի ճանչնար», յատկաբանութի՛ն որ կը նշանակէ «շատ բազմութիւն կար»։

Ունինք դարձեալ զի՛ն չօշորդը կրող ուրիշ բառեր ու ձեւեր ալ, օր մը զօրանց (օր մը օրանց), արմանքները զարմանքները պառել, անունովը զանունովը, նորզնոր։ Ասոնց մէջէն զն անվնաս թարմատար մըն է որ գործածութեան մը թափ կուտայ միայն. ճի՛շդ գրաբարին պէս, անողոք, անբռնաբարելի գրաբարին.— Ընկենուլ-զընկենուլ, իջանել-զիջանել, գնալ-զգնալ, փախչիմ-զփախչիմ, արթուն-զարթուն եւն...։

⁂ Հա՛տ մըն ալ ու պիտի վերջացունեմ։ Կ'ըսէք. «Երբ մըն անմիջապէս յաջորդէ էական բային սահմ. ներկայ և անկատար եղանակներուն որ և է մէկ դէմքը, կամ ալ շաղկապը, մըն և անոնց մէջ տեղը քաղցրահնչական ն գիրը կ'աւելցուի. ինչպէս մըն է, մըն ալ»։ Ու քիչ մը անդին. «Մենք աւելի ճիշդ կը գտնենք կամ գրել մը-ն-ալ, ինչպէս Ֆրանսացին կը գրէ a-t-il? և կամ գոնէ մը ն-ալ, որմէ բացայայտ կ'երեւայ որ այս ն գիրը ոչ ՄԸ անորոշ ածականինն է, ոչ ալ էական բային կամ ալ շաղկապինը, այլ անոնց երկուքին մէջտեղը մտած քաղցրահնչիւն տառ մը»։

Դիտմա՛մբ կ'ընթադծեմ յայտարարութիւննիդ ու կը փութամ խոնարհաբար ձեր ազնուութեան յիշեցունել որ ն գիրն այդ պարագային թէեւ երեւութապէս քաղցրահնչիւն տառ՝ ձեր մշանջենապէ՛ս քաղցրահնչական ականջներուն, կամ, ոսկի ակնոցով զինուած ձեր փարփառ աչուըներուն, սակայն է՛ապէս կը պատկանի ՄԸ անորոշ ածականին, այո՛, ն գիրը՝ մէ՛ռօրէն, հարազա՛տ կերպով կը պատկանի ՄԸ անորոշ ածականին։

Ինչպէս կ'ըլլայ ասիկա, թերեւս հարցունէք ձեր խուզարկու և քննասէր միտքը որ պաշտօննուդ բերմամբ raffiné եղած ըլլալու է (ինչպէս կը սիրէ ըսել Ֆրանսացին)։ Պատասխանե՛մ պլատ։

Որովհետեւ ՄԸՆԸ աղաւաղումն է գրաբար ՈՒՄՆ անորոշ ածականին, ի նախատառին կորուսմամբ մնալով ՄՆ, ետքէն ալ համր ը ն իր մէջը պի՛նդ գրկելով։

(Աւելի մանրամասնութեանց համար, դիմել «Պոլսի Հայեվարը» անուն ժողովրդական ձեռագիր բառգիրքիս,... Գալաթիոյ Մատենադարանը։)

⁂ Ահաւասիկ, սիրելի բարեկամ, հայեացք մը իմ կողմէս ձեր Յօդուած-Քերականութեան վրայ, զոր չե՛մ յուսար որ խոժոռ դատէք, միտք բերելով որ ա՛յլ է Փաստաբանութիւն, և ա՛յլ՝ Լեզուաբանութիւն, — մանաւանդ մեր աղքատոյզ Աշխարհաբարի՛ն լեզուաբանութիւնն որ ձեր մականունին տառակա՛ն իմաստին հետ ա՛յնքան ալ լծորդ կրնայ գալ։

ԹԼՕԴԻՒ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՆՈԹԵՐ

Օսմանեան վաճառականութիւնը Գերմանիոյ հետ. — Ցորենի և ալիւրի ներածումը ի Պոլիս. — Տրապիզոնի ճամբով Պարսկաստան փոխադրուած ապրանքներ։

Մեր նախորդ «Հրապարակի Նոթեր» բաժնին մէջ գրած էինք Օսմ. Տէրութեան Եւրոպայի հետ ունեցած վաճառականական յարաբերութեան փայլուն վիճակին վրայ, օգտուելով այս առթիւ Մաքսային Վերատեսչութեան կողմէ հրատարակուած պաշտօնական ցուցակէն։ Այս անգամ մէկ քանի շահեկան տեղեկութիւններ կուտանք Գերմանիոյ հետ Թուրքիոյ մէկ տարուան փոխանակած ապրանքներուն տեսակին և քանակին վրայ։

«ԱՐԵՒԵԼՔԻ» ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ԺԱՔ ՊՐԻԷՆ

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ՖՕՆ-ՔՈՒՎԵՐԹԻ ՋԱՂԱՑՔԸ

Ժ.

Կոմսուհին քանի մը վայրկեան վարանեցաւ։ Արդարեւ արիութիւնը կը պակսէր իրեն՝ մինչեւ ծայրը երթալու համար։ Վերջին յայտնութիւնը աւելի ցաւագին պիտի ըլլար։ Սակայն տիկին տը Ռիպիէր ճիգ մը ըրաւ, ուզելով մէկ անգամէն խմել՝ դառնութեան բաժակը ցմրուր քամելու համար։

—Հէ՛գ Մարթա, թերեւս կռահեցիր թէ հօրդ կենդանութիւնը կերպարանափոխ կ'ընէ իմ օրինական կացութիւնս, ինչպէս նաեւ քուկինդ։ Զե՞ս հասկնար ըսածս։

—Ոչ, լաւ չեմ հասկնար, մրմնջեց Մարթ։

—Ամէն ինչ պիտի բացատրեմ հիմա. ո՛չ այրի եմ և ոչ ալ ամուսնալուծուած։ Օրէնքին առջեւ միշտ կինն եմ այն մարդուն, որ այնքան տառապեցուցած է զիս։ Հետեւաբար չեմ կրցած Ռիպիէր կոմսին հետ ամուսնանալ։ Մարդկային օրէնքով՝ կոմսը օտարական մըն է ինծի համար, շատ շատ՝ հեռաւոր ազգական մը՝ որուն անունը կրելու իրաւունք չունիմ։

Մարթ զարմանքէ զարմանք կը գլտորէր։ Այնքան վրդոված էր որ հազիւ կը հասկնար մօրը խօսքերը։ Կոմսուհին որ կ'ուզէր շուտով հաղորդել իր գաղտնիքը, աղջկանը ատեն չձգեց խորհրդածելու։

—Աւասիկ իմ կացութիւնս. աւելի կարեկցութեան արժանի վիճակ մը չէ կարելի երեւակայել։ Հիմա պարտիմ բացատրութիւններ տալ, որովհետեւ կ'ուզեմ որ ինծի նկատմամբ ունեցած սէրդ ու յարգանքդ անայլայլ մնան. քեզի պիտի ըսեմ թէ ի՛նչպէս և ինչո՛ւ համար կրցի ամէնուն և նոյն իսկ քեզի հաւատացնել որ հայրդ մեռած էր և ես Ռիպիէր կոմսին կինն էի։ Դուն ալ սա համոզումը պիտի կազմես թէ անխոհեմ գտնուած եմ, բայց իմ ըրածներս միակ փափաքէ մը ներշնչուած են, այսինքն քեզ զերծ կացուցանել այն զրկանքներէն ու չարչարանքներէն, որոնց ենթակայ եղած եմ։

Տիկին տը Ռիպիէր սկսաւ իր կեանքը պատմել իր ամուսնութեան օրէն սկսեալ։ Թեւը իր աղջկան տուած, երկուքը մեկանց սկսան չափչփել թերասը, առանց ո և է յոգնութիւն զգալու։ Մարթ լռութեամբ մտիկ կ'ընէր, առանց ընդմիջելու կամ հարցափորձելու մայրը։

—Հայրդ տկար ու խղճէ զուրկ մէկն էր, կ'ըսէր այն կինը զոր պիտի շարունակենք Տիկին տը Ռիպիէր կոչել՝ Իմ հարստութեանս պատճառաւ միայն ինծի հետ ամուսնացած էր։ Աւա՜ղ, ասոր ապացոյցն ալ ունեցայ մեր ամուսնական միութեան առաջին օրերէն սկսեալ։ Լքեց զիս և հարստութիւնս մսխեց քիչ ատենի մէջ։ Շատ տառապեցայ։ Ցետոյ դուն աշխարհ եկար, և այդ թուականէն ի վեր, իմ միակ ու եղական մխիթարութիւնս եղար։ Հազիւ մէկ տարու էիր, երբ պատահեցան սոսկալի ու ողբերգական դէպքեր, որոնց յիշատակն իսկ սարսուռ կը պատճառէ ինծի... Չեմ կրնար քեզի պատմել զանոնք։ Այս պահուս քաջութիւն չեմ զգար իմ մէջս. միայն որ ինչ օգուտ կայ այդ բանէն։ Կը բաւէ որ իմացար թէ հայրդ ստիպուած էր երկրէն հեռանալ։ Քեզի հետ մինակ մնացի, աղքատ, զուրկ, բոլորովին կործանած, աշխատելու հարկին մէջ գտնուելով, քեզ ապրեցնելու համար։ Բարիզ գացի և դրամ մը փնտռեցի։ Բայց հօրդ անունը, զոր ես ալ պարտէի կրել, տխուր հռչակ մը ստացած էր. անշուշտ այդ բանը արգելք կ'ըլլար որ աշխատութիւն գտնեմ, քանի որ չէի կրնար այլապէս ապրուստ ճարել։ Ահա ինչո՛ւ համար, Ֆրանսայի մայրաքաղաքը հասած միջոցիս, ուր ոչ ոք կը ճանչնար զիս, որոշեցի ամէնուն ըսել թէ այրի էի, ու սկսայ աղջկնութեանս անունը գործածել։ Մեծ հայրդ մեռած էր արդէն, չկարենալով տոկալ պատահած ցաւագին դէպքերուն։ Սուգի զգեստով Բարիզ հասայ, քրէպէ երկար քօղի մը մէջ ծածկուած։ Ամէնքն ալ կը հաւատային թէ էրկանս սուգը կը պահէի. երբ այրի Տիկին Պուասիէր ճանչցուեցայ ամէնուն կողմէ... Դիպուածը նպաստաւորեց զիս. ընդարձակ քաղաքին մէջ ոչ ոք իմ ճշմարիտ ինքնութիւնս հասկցաւ։ Այսպէս՝ երջանիկ ողջմտութեան մը մէջ ապրեցայ։ Արդէն ըսի թէ քաջութիւն չունեցայ ճշմարտութիւնը յայտնելու քեզի։ Մնաց որ՝ աւելի լաւ էր որ հայրդ մեռած կարծէիր քան թէ անոր ի՛նչ ըլլալուն տեղեակ ըլլայիր։

Տիկին տը Ռիպիէր շարունակեց իր պատմութիւնն ընել աղջկան, արագօրէն անցնելով այն իրողութեանց վրայէն, որոնց տեղեակ էր Մարթ, թէեւ մեր ընթերցողները անդիտակ ըլլային բոլորովին։

Ուստի պահ մը թողունք որ մայր ու աղջիկ անցեալին վրայ խօսակցին, և մենք քանի մը տարի դէպ ի ետ երթանք, հասկնալու համար թէ ինչպէս Տիկին Պուասիէր, օրինաւոր կինը Պարոն Բիէր Մօրանի, ամէնուն համար եղած էր Ռիպիէրի կոմսուհի։

ԺԱ.

Այն ողբալի իրողութիւններէն յետոյ, ուր Տիկին Պուասիէր տեսած էր իր հարստութեան ու պատուոյն անկումը, տարաբախտ կինը Բարիզ գացած հաստատուած էր տակաւին մանկամարդ տարիքին մէջ։ Նիւթական կործանումէն ազատած էր քանի մը կտոր կարասի և մէկ քանի հարիւր ֆրանք, որով պիտի կրնային ապրիլ մայր ու աղջիկ, մինչեւ որ գործ մը ներկայանար։

Տիկին Պուասիէր, Սէնի ձախ եզերքին վրայ, Նօթր-Տամ-տէ-Շանի փողոցը, համեստ բնակարան մը վարձած էր, հինգերորդ յարկը հաստատուելով, որ միակ առաւելութիւն մը ունէր. մեծ սենեակին պատուհանը վանքի մը մեծ պարտէզին վրայ կը նայէր, ծառերով ու թռչունի երգերով լեցուած և արեգակնաւէտ։ Այդ սենեակը, լուսաւէտ, լուսանկարներով և հին պատկերներով զարդարուած սիրունօրէն, դաշնակով մը ու գեղեցիկ աթոռներով յարդարուած էր, իբր վերջին հետքերը երբեմնի հարստութեան։ Այդ սենեակը լաւ յիշատակ մը ձգած էր, Մարթ հոն մեծցած ըլլալուն համար։ Մայր ու աղջիկ տառապած էին, մերթ երջանիկ օրեր ալ անցընելով։

Տիկին Պուասիէր խնամեալ կրթութիւն մը ստացած էր. շատ լաւ դաշնակ կը նուագէր և հաճելի երգեցուածք մը ունէր։ Սօբրանոյի յստակ ձայնով մը օժտուած էր, զոր ճարտարօրէն կը գործածէր։ Իբր ապրուստի միջոց շահագործեց երաժշտական կարողութիւնը։ Դաշնակի ու երգի դասեր տուաւ, նոյն իսկ երգելով այն երեկոյթներուն մէջ զորս կը սարքէին իր աշակերտուհիներուն մայրերը։ Սկզբան դժուարութիւն քաշեց Տիկին Պուասիէր, բայց հետզհետէ դասերը աւելցան, այնպէս որ բարեկեցութիւնը յաջորդեց առաջին օրերու նեղութեան։ Սակայն խեղճ կինը ո՛րքան յոգնութիւն կը կրէր, վարժուած չըլլալով այդ ապրելակերպին։ Ստիպուած էր Մոնրուժէն Էթուալ երթալ, Բասիէն՝ Պաթինեօլ։ Այդ երկար երթեւեկէն դարձին, իր տանը գործերով կը զբաղէր, կերակուր կ'եփէր և ճերմակեղէնները կ'արդուկէր... Սպասուհի մը սուղի պիտի նստէր. Մարթի վրայ հոգող ու թեթեւ գործերը տեսնող կին մը պիտի յարմարէր։

Տիկին տը Պուասիէր իր քաշած նեղութիւններէն պիտի մեռնէր, եթէ երբեք մայրական սէրը նեցուկ և խրախոյս չըլլար իրեն։

(Շարունակելի)

Գերմանիա

	Ներածած է ի Թուրքիա	Արտածած է Թուրքիոյ
	Մարք	Մարք
Բամպակ և բամպակեղէն	12,487,000	736,000
Երկաթ և երկաթեղէն	12,471,000	15,000
Կաշի և մորթ	5,603,000	8,942,000
Դեղօրայք, դեղարանի պիտոյք և ներկեր	2,185,000	4,455,000
Կտաւ և ձեռագործական զանազան պիտոյք	4,000	167,000
Ցորեն և հողագործական տունկեր	6,000	6,688,000
Փայտ և փայտեղէն առարկաներ	905,000	249,000
Պատրաստ հագուստ և արդուզարդի առարկաներ	6,254,000	54,000
Նպարեղէն և համեմք	714,000	24,100,000
Մանր երկաթեղէնք և առարկաներ (Quincaillerie)	2,303,000	77,000
Ձէթ և ճարպ	184,000	542,000
Մետաքս և մետաքսեղէն	2,495,000	142,000
Խոյծղան, ձիւթ, ռետին	43,000	137,000
Պաճար (bétail) և կենդանական նիւթեր	33,000	1,882,000
Ասուեղէն և բրդեղէն	11,834,000	6,422,000

Ասոնցմէ դուրս կան նաեւ կարգ մը ուրիշ առարկաներ զորս Գերմանիա շատ փոքր քանակութեամբ կը ղրկէ Պոլիս, ինչպէս քարիւղ, ճրագ, օճառ եւայլն։ Այս պատճառաւ այս և ասոնց պէս նիւթերը չեն երեւնար ցուցակին մէջ այն միւս ներածուած ապրանքներուն քով որոնց մէջ առաջնութիւնը կըստանան, ինչպէս վերը կը տեսնուին, երկաթը, պղինձը, կաշին և երկաթեղէն և մորթեղէն շինուածանիւթեր։ Իսկ Թուրքիոյ ղրկած ապրանքներուն մէջ Գերմանիոյ համար նշանակելի են նպարեղէնները և համեմները, կաշին և մորթը, ինչպէս նաեւ ցորենը, հողագործութեան յատուկ զանազան հունտեր, բուրդը, արջառ և հաւկիթ։ Ասոնց քանակութիւնը փոխանակուած ապրանքներուն բաղդատմամբ գրեթէ անհամեմատական կերպով բարձր է. այսպէս Թուրքիա ղրկած է ի Գերմանիա 24,100,000 ֆր. արժէքով նպարեղէն և համեմ, փոխարէն Գերմանիայէն հոս ներածուած 714,000ին, ինչ որ բաղդատութեան անգամ չի դրուիր։

Երկու տարի առաջ գերմանական ներածումը ի Թուրքիա կը յանգէր 75,120 հազար մարքի, իսկ 1906ին այս գումարը եղաւ 71,604,000, ինչ որ դարձեալ արհամարհելի գումար մը չէ։ Իսկ օսմ. երկիրներէ ներածումն ի Գերմանիա, համեմատաբար նախորդ տարիներուն աւելի բարգաւաճած է հիմա, շնորհիւ մանաւանդ Պոլսէն ուղղակի Համպուրկ եղած ծովային հաղորդակցութեան։ Այս յարաբերութիւնը մեծ դիւրութիւն մը ստեղծած է երկու տէրութեանց միջեւ փոխանակուելիք ապրանաց փոխադրութեան և այսօր կարգ մը գերմանական շոգենաւային մեծ ընկերութիւններ կ'երթեւեկեն կանոնաւորապէս երկու կարեւոր նաւահանգիստներու միջեւ։

Գալով Թուրքիոյ ղրկած ապրանաց արժէքին, երկու տարի առաջ 43,421,000 մարքի կը հասնէր. այս գումարը եղաւ անցեալ տարի 57,041,000 և հաւանական է որ հետզհետէ աւելի զարգանայ։ Ուրիշ մէկ պատճառը այս յարաբերական զարգացման, Գերմանիոյ մէջ ճարտարագործական յառաջդիմութիւնն էր որ պէտքը զգացուց նախնական կարեւոր նիւթերուն խնդրանքը մեր հրապարակէն։

Վերջապէս Թուրքիոյ և Գերմանիոյ միջեւ եղած ապրանքներուն փոխադարձ վաճառման արդիւնքն է միջին հաշուով 128.645,000 մարք, կամ 161 միլիոն ֆրանք և ինչո՛ւ չըսենք՝ ճիշդ կլորիկ հաշուով, եօթը միլիոն օսմ. ոսկի, որպէս զի աւելի ճիշդ հնչէ մեր ականջներուն։

⁂ Մարսիլիայէն առատ ալիւր կուգայ այս պահուս Պոլիս, ինչու որ Ֆրանսայի մէջ ցորենը փառաւոր արդիւնք մը տուած է այս տարի, բաղդատմամբ անցեալ տարուան շրջանին, գրեթէ 16,255,000 հարիւրալիդրի յաւելումով մը։ Ֆրանսայէ դուրս սակայն ցորենի հունձքը գէշ անցաւ։ Ո՛չ Գերմանիոյ մէջ աղէկ էր, ո՛չ Անգլիոյ, ո՛չ ի Պուլկարիա և ո՛չ ի Ռումանիա։ Ռուսիոյ ցորենն ալ նշանաւոր չեղաւ այս տարի։ Գալով Ամերիկայի, հոն ալ շատ աղէկ չեղան հունձքերը, (ո՛ր բանը աղէկ եղաւ որ հոն, պիտի ըսէր սկեպտիկ Պօքըրը) Թէեւ անցած տարուընէ պատրաստ ցորեն կայ առատօրէն։ Բայց ըլլա՛յ Միացեալ Նահանգներէն, ըլլա՛յ մանաւանդ Արժանթինէն, Աւստրալիայէն, ուր ցորենը այնքան աղէկ և շատ կ'արտադրուի, դիւրին չէ կանոնաւորապէս ապրանք բերել եւրոպական նաւահանգիստները, քանի որ 5 կամ 6 ամիսներու պէտք կայ անպատճառ այս ճամբորդութեան։ Հետեւաբար, ամէն երկիր, քիչ ու շատ Ֆրանսայի դիմում ընել ստիպուած է, կարծելով որ հոն արտադրուած առատ ցորենէն իրեն ալ առատ բաժին մը կ'իյնայ, բայց իրականութեան մէջ այնպէս չէ. ընդհակառակը, ամէն կողմէ եղած ստիպողական խնդրանքներուն վրայ տարօրինակ բարձրացում մը տեղի ունեցած է, կ'ըսեն, ֆրանսական թերթեր, Մարսիլիոյ հրապարակին վրայ և այդ պատճառաւ առաջին տեսակ ցորենով պատրաստուած հացը կ'արժէ այսօր 45 սանթիմ, մեր դրամով 85 փարա. ողորմելի բան։

Ասիկա հետեւանքն է անշուշտ երկրին շահադէտներուն բռնած ընթացքին և տարօրինակ պիտի չըլլայ՝ եթէ աւելի բարձրանայ հացին գինը։ Ուրեմն մխիթարուինք մենք Պոլսեցիքս որ տակաւին հացը կ'ուտենք սովորական գիներու մէջ, քանի որ հակառակ Կայս. կառավարութեան ձեռք առած հանրօգուտ միջոցներուն, տակաւին ինը տասը ամիսներու պէտք կայ որպէս զի ցորենի նոր հունձքերը տրամադրելի ըլլան տեղւոյս վրայ։ Առ այժմ, օտար երկիրներէն մեծաքանակ ալիւր կուգայ։ Անցեալ ամիս ֆրանսական աղօրիքներէն բերուած 114,980 պարկ ալիւր մտաւ Պոլիս և այս պատճառաւ քիչ մը հանդարտութիւն կայ, բայց ցորչափ սղութիւնը տիրէ ալիւրի գիներուն վրայ, վախ կայ որ մեր տեղացի վաճառողներն ալ Մարսիլիացիներուն պէս սուղցնեն հրապարակը։ Միւս կողմէ, խնդրանքը մեծ ըլլալով, Մարսիլիոյ վաճառողները կը դժկամակին իրենց աղօրիքներուն մէջ գործուած ալիւրը ժամանակին հասցնել, նախամեծար համարելով նաեւ յաճախ չընդունիլ ստըրուած հրամանները և ջնջել զանոնք։ Այս միջոցիս եթէ քիչ մը պակսի եկած ալիւրին քանակութիւնը, անմիջապէս վրայ պիտի դնեն գիները, ինչպէս որ ալ եղաւ մէկ երկու վաճառողներու կողմէ, որոնք 85 ղրուշ արժէքով ալիւրին համար կը պահանջեն մէկ ոսկի։ Թերեւս այս ընթացքով մէկ ոսկիի ծախուած ալիւրն ալ տրուի 130 ղրուշի, դուրսէն սուղ գնով առնուած ըլլալուն պատրուակին տակ։

Բոլոր այս նկատումներէն ետքը, կարելի չէ անշուշտ վճռել թէ հացին գինը պիտի աժաննայ. մաղթենք միայն որ աւելի չսուղնայ։ Պուլկարիայէն եկած ցորենը պակսելու վրայ է արդէն. հողագործներուն քաղաքապետութեան կողմէ հունտեր կը տրուին հոն, ցորենի նոր արտադրութեան մը համար. բայց անկէ ալ օգուտ չկայ մեզի։ Ռումանիա, ա՛ն ալ իր առաքումները կը նուազեցնէ ամէն երկրի համար, ինչու որ եթէ կամենար իսկ ծախել, պիտի չկրնար, իր երկրին մէջ նոյն իսկ ցորենի հունձքը շատ գէշ եղած ըլլալով այս տարի։

Եթէ ապաւինինք ռուսական ցորենին, անկէ ալ խեր չկայ, զի հոն ալ փայլուն վիճակ մը չունեցաւ ցորենը, և եթէ փայլուն ալ եղած ըլլար, պիտի չբաւէր միւս երկիրներուն համար, այնքա՛ն շատ պիտի ըլլային խնդրանքները։

Ուրեմն պէտք է գոհանանք միայն Ֆրանսայի ալիւրներէն, քիչ ու շատ մեր հրապարակին պիտի բաւեն և հացը պիտի ուտենք կարելի եղածին չափ աժան գնով։ Չմոռնանք աւելցնելու թէ յոռետես ալ ըլլալու չենք այս մասին, ինչու որ Օսմ. կառավարութիւնը, ինչպէս գիտենք, ամէն միջոց ձեռք առած է ժողովուրդին ապրուստը և հանգիստը ապահովելու բարեացակամ նպատակին մէջ։

⁂ Տրապիզոնի ճամբով Պարսկաստան ղրկուած ապրանքներուն տէրերը, թէ՛ արժէքի, թէ՛ քանակութեան տեսակէտով հայ վաճառականները եղած են առաւելապէս կերպով և կը մնան մինչեւ հիմա այդ առաջնութիւնը պահպանելու վիճակին մէջ, հակառակ կարգ մը մրցակից խոչընդոտներու, պարսկական գործառնութեանց մէջ սովորական, ինչպէս նաեւ տեղւոյն հեռաւորութեան։ Երբեմն պարբերաբար շահեկան պիտի ըլլար պատկերացնել այս էջերուն մէջ ցուցակը Պարսկաստան գացող հակերուն քանակութեան, եթէ կարելի ըլլայ նաեւ ապրանաց տեսակներուն և վաճառականաց անուններուն։ Պ. Էրնէսդ Ժիրօի Արեւելեան վաճառականական Հանդէսին մէջ թէեւ հրատարակուած էր Տրապիզոնի ծանօթ ուղարկիչ Տէր Պօղոս Մաքսուտեանի մէկ տեղեկագիրը՝ սեպտ.-հոկտ. ամսոյն մէջ Պարսկաստան գացած հակերուն, սակայն միայն նոյն հակերուն քանակութիւնը պատկերացած ըլլալով հոն, տարբեր կը ներկայացնենք ի Տրապիզոն նոյնքան ծանօթ և պատուաւոր անուան մը տէր, Տէր Ա. Մախոխեանի մէկ երկու ամիսն անգամ մը պատրաստած տեղեկագրէն առնուած հետեւեալ մանրամասնութիւնները։ Այս տեղեկագրին համաձայն, յուլիսէն մինչեւ հոկտեմբեր, սա քանակութեամբ ապրանքներ ղրկուած են Պարսկաստան.

Ա. Ֆնտըլեան	Տան	կողմէ	222	հակ
Մ. և Գ. Շամոնճեան	»	»	112	»
Բօրր և Ընկ.	»	»	113	»
Օռօզդի Պաք Հասարակութեան		»	87	»
Ա. Ժօրժիատէս և Ընկ.	Տան	»	75	»
Գասպար Հէր	»	»	23	»
Մ. Ցակըրեան	»	»	18	»
Յ. Կարադեան և Որդիք	»	»	18	»
Յ. Շիշմանօղլու և Ընկ.	»	»	26	»
Ժ. Պելար-Լանց	»	»	8	»

Այս հակերուն պարունակած ապրանքները ամբողջն ալ մանիֆաթուրայի տեսակ ապրանքներ են որոնցմէ մեծ մասը Եւրոպայէն կ'ուղարկուին չիտակ Տրապիզոն, առանց Պոլիս կենալու կամ մէկ շոգենաւէն նոյն ընկերութեան ուրիշ մէկ շոգենաւը փոխադրուելով։ Ապրանաց բեռնագիրը կը ղրկուի Մախոխեան կամ Մարժեան Տեարց, վաճառականին կողմէ փոխանցուած անոնց անունով և հոն ապրանքները մասնաւոր մթերանոցներու մէջ կը պահուին թռանսիթի օրինական գործողութենէն ետքը, պէտք եղած ժամանակին պարսիկ յաճախորդին ծախուած հակերը յանձնելու համար, վաճառող տունէն կողմէ տրուած հրամանագրին համաձայն։ Պարսկական հակերը կը պատրաստուին մասնաւոր խնամքով գործարանատէրին ձեռամբ, եթէ ուղղակի պիտի ղրկուին Տրապիզոն, սոլյուած մոմլաթով և կրկին անգամ ֆալիֆօ և անգլիերէն պի ֆլօբ կոչուած կտաւով պատուած։ Հակերը պէտք չէ 230 քիլօյէն աւելի կշռեն, մէկ հակի համար Պարսիկը կը վճարէ մինչեւ Դաւրէժ 27½ թուման, եթէ հակը անկանոն և տձեւ ըլլայ՝ աւելի կը վճարուի, իսկ եթէ ապրանքը սնտուկի մէջ փոխադրուի, կը վճարուի 30½ թուման։

Վերջացնելէ առաջ, պէտք է նկատել տալ ընթերցողին թէ վերոյիշեալ քանակութիւնը նշանակելի բան մը չէ, ինչու որ մէկ քանի ամիսներէ ի վեր գրեթէ կայուն վիճակ մը առած են պարսկական ուղարկումները, գործերու և դրամի անձկութեան պատճառաւ խնդրանքներու դադարման հետեւանքէն։ Հաւանական է որ մօտերս աւելի առեւտուր ըլլայ և գործառնութիւնները իրենց սովորական վիճակը ստանան։

ՊԻԶՆԷՍՄԷՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԽ. ՌՈՒԶՎԷԼԴԻ ՊԱՏԳԱՄԱԳԻՐԸ

Նիւ-Եորքէն հետեւեալը կը հեռագրեն Լոնտոնի լրագիրներուն.

Նիւ-Եորք Թրիպիւնի Ուաշինկդընէ թղթակիցը իր լրագրին համար քաղուածքներ տուաւ նախագահ Պ. Ռուզվէլդի պատգամագրէն, որ մօտերս պիտի կարդացուի Մ. Նահանգաց Խորհրդարանին բացման առթիւ։ Ահաւասիկ անոր գլխաւոր մասերը.— Պատգամագիրը կը պահանջէ որ «դրըստ»ները ազգային համար իրենց արտօնութիւնները ստանան Ուաշինկդընի կառավարութենէն, որ սեղմումներ պիտի ընէ՝ դրամագլուխի հասոյթները աւելցնելու խնդրոյն համար, և թէ առեւտրական յանձնաժողովը աւելի ընդարձակ իրաւասութիւններ ունենայ։ Պատգամագիրը խորհուրդ կու տայ փոփոխութեան ենթարկել Շէրմանի օրէնքը «դրըստ»ներուն դէմ. այդ փոփոխութիւնը թոյլ պիտի տայ որ նոյն օրէնքը արգիլէ վաճառականութեան խոչընդոտ ըլլալիք այն կազմակերպութիւնները որոնք ոչ-բանաւոր նըկատուին՝ գերագոյն ատեանին կողմէ վերջերս եղած առաջարկութեան համաձայն։ Պատգամագիրը նաեւ կ'առաջարկէ ժառանգութեանց վրայ տուրք մը հաստատել՝ այն տեսակ աստիճաններու բաժնըւած որոնցմով կարելի ըլլայ զեղչել խիստ մեծ հարստութիւնները. վերաքննութիւնը Փիլիպպեանց մաքսային սակացոյցին. նաւագնացութեան համար բարեփոխեալ օրինագծի մը ընդունելութիւնը. խնայողական արկղի մը հաստատութիւնը՝ թղթատարական վարչութեան տեսչութեան տակ. քոլի-բոսթալներու թղթատարութեան միջոցաւ փոխադրութեան համար նոր դրութեան մը հաստատուիլը. օրինական տրամադրութիւններ, որպէս զի կըմըտական իշխանութիւնները կարենան դրամ հրապարակ հանել, երբ անմիջական պէտք զգացուի։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Թանի թղթակիցը կը հեռագրէ Պերլինէն.— Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան 1908ի ելմտացոյցը 17ուկէս միլիոն մարք է, ներկայ տարեշրջանէն 700,000 մարք աւելի։ Այս յաւելուածական ծախքերուն մեծ մասը արդիւնք է Պանքօքի գերման ներկայացուցիչին տիտղոսը երկրորդ կարգի դեսպանութեան վերածուելուն, Մոնթէվիտէոյի ընդհանուր հիւպատոսին տիտղոսին բարձրացման և նոր հիւպատոսներու հաստատման, մանաւանդ Լուրէնսօ-Մարքուէզի, Սարաթովի մէջ և ուրիշ տեղեր։ Սոֆիայի ու Գահիրէի ընդհանուր հիւպատոսներուն տիտղոսներն ալ բարձրացած են։ Գերման կառավարութիւնը նաեւ կ'առաջարկէ Թանժէրի գերման դեսպանատան պաշտօնեաներուն թիւը աւելցնել։ Օտար երկիրներու մէջ գերման ներկայացուցիչներու համար սահմանուած վարկը 200,000էն 850,000 մարքի բարձրացած է։ Հիւպատոսարաններու մօտ գտնուած առեւտրական կցորդներու նպաստներն ալ 20,000 մարքի յաւելումով 300,000ի բարձրացած են։ Գերման բժշկական վարժարանին արտասովոր ծախուց ելմտացոյցին վրայ ալ 30,000 մարք աւելցուելով 360,000 մարք եղած է։ Բարիզի գերման դեսպանատան մէջ կատարուելիք շինութեանց համար 37,000 մարք յատկացուած են։ Առաջին անգամն է որ գաղթավայրերը իրենց առանձին ելմտացոյցը կ'ունենան։ Գաղթային նոր պաշտօնարանին ելմտացոյցը 48 միլիոն մարք է, մինչդեռ գաղթավայրերու ամբողջութեանը 84 միլիոն է։ Այդ գումարին 63 միլիոնը գերման տէրութիւնը կը հատուցանէ, վասն զի իրական հասոյթները 21 միլիոնէն աւելի չեն։ Արեւելեան Ափրիկէի գաղթավայրը 11 միլիոն ծախք և 6 միլիոն հասոյթ ունի։ Քամէրունը հազիւ կէսը կ'արտադրէ իրեն համար ծախսուած ութ միլիոնին։ Թոկօ գրեթէ հասոյթ չունի։ Արեւմտեան Ափրիկէ նորէն 45 միլիոն կը պահանջէ, որուն 25 միլիոնը գրաւման զինուորներուն համար. ամբողջ ելմտացոյցը 48 միլիոն է։ Քիաօ-Չէօի համար ալ 10 միլիոն կը ծախսուի և Խաղաղականի գաղթավայրերուն համար 1,800,000 մարք։

ՀՈԼԱՆՏԱ ԵՒ ՊԵԼՃԻՔԱ

Պելճիքայի լրագիրները լաւ ընդունելութիւն մը կ'ընեն հոլանտեւպելճիքական յանձնաժողովին. նաեւ նպաստաւոր կերպով կը խօսին պելճիքական պատուիրակներուն նախագահ Պ. Պէրնէրթի և հոլանտական պատուիրակներուն նախագահ Պ. Հիմշէրի ճառերուն վրայ։ Շատ դիտուեցաւ որ երկու օտար դեսպանատուներ ուշադրութեամբ հետեւած են վերոգրեալ յանձնաժողովին նիստին. արդարեւ ունկնդիրներուն մասին մէջ կը գտնուէին Անգլիոյ դեսպանը և Ֆրանսայի դեսպանատան քարտուղարը։ Ընդհակառակը շատ կը խօսուի այն պարագային վրայ թէ պելճիքական դահլիճին անդամներէն և ոչ մէկը նոյն իսկ ունկնդիրներու սրահին մէջ ներկայ գտնուած է յանձնաժողովին նիստին, որուն գլուխը կը գտնուէին Պելճիքայի երկու նախարարներ, և որուն շուրջ կուտուած աջակողմի ու ձախակողմի պատկանող բազմաթիւ խորհրդարանականներ։ Այս ձեռնպահութիւնները կը վերագրուին Գերմանիոյ կողմէ թէ՛ Պրիւսէլի և թէ Լա Հէյի մէջ եղած դիմումի մը և կը հաւաստուի թէ Պելճիքայի կողմէն պատասխանատու է որ եղածը անհատական նախաձեռնութեան գործ մըն է։ Այս պարագային մէջ դժուարին կ'ըլլար պելճիքական կառավարութեան մէկ անդամին ներկայութիւնը նոյն իսկ անպաշտօն կերպով։ Պրիւսէլի թերթերը կ'ըսեն թէ հոլանտեւպելճիքական համաձայնութիւնը չի կրնար անվստահութեան արարք մը նկատուիլ որ և է մեծ տէրութեան հանդէպ։ Ժուռնալ տը Պռիւսէլ, կէս-պաշտօնական թերթը, իրաւ է որ կը հերքէ այն լուրը թէ Գերմանիոյ դեսպանը դիմում մը ըրած ըլլայ հոլանտեւպելճիքական յանձնաժողովին գումարմանը մասին, սակայն իրազեկ շրջանակներու մէջ այդ լուրը կը հաստատուի, յայտարարելով որ եղածը գերման կառավարութեան կողմէ հրամայական դիմում մը չէ, այլ բարեկամական ոգիով տեղեկութիւն մը ուզուած է՝ կատարուած գումարումին հանգամանքին վրայ։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ

Վիեննական լրագիրները հիմա այլեւս անտարակուսելի կը նկատեն թէ առեւտրական դաշնադրութիւն մը պիտի կընքուի Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և Սերպիոյ միջեւ։ Աւստրիա-Հունգարիա զեղչեր կը պահանջէր Սերպիոյ մաքսային սակացոյցին վրայ, շաքարներէն զատ, սակայն սերպ պատուիրակները կ'ընդդիմանան, նըկատելով որ Սերպիոյ ելմտացոյցին կարեւոր մէկ մասը կը կազմեն մաքսային հասոյթները։ Վիեննական թերթերը կը յարեն թէ կարծիքի անհամաձայնութիւնը այնքան մեծ բան մը չէ որ հաշտարար կարգադրութիւն մը անկարելի ընծայէ։ Սերպ պատուիրակները չկրնալով ուրիշ բան մը ընել, ընդունեցին որ սերպիական արջառները Աւստրիա-Հունգարիա չմտնեն, սակայն իբրեւ փոխարինութիւն արտօնութիւն ձեռք բերին մորթուած անասուն ներածելու։ Այդ խնդրոյն մէջ ալ Աւստրիա-Հունգարիա միսերու քննութեան մասին պահանջումներ կ'ընէ իր երկրին մէջ տիրող օրէնքներուն համաձայն։ Վերջին երկու նիստերուն մէջ բանակցութեան ստացած երեւոյթին նայելով, կարելի է եզրակացնել թէ երկու կողմէն ալ տրամադիր կ'երեւան առեւտրական դաշնադրութեան կնքման։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԸ

Չինական բանակին ռազմափորձերը, որոնք Բէքինի հարաւային կողմը կատարուեցան, և որոնց մասնակցեցան երկու զօրաբաժիններ, ցոյց տուին թէ, կ'ըսէ Ֆրանս Միլիթէռ, չինական բանակը զգալի յառաջդիմութիւններ ըրած է տարիէ մը ի վեր, մանաւանդ հետեւակ զինուորներու մասին։ Ճափոնական որ և է ներկայացուցիչ ներկայ չգտնուեցաւ այդ ռազմափորձերուն։ Չինու զինուորական իշխանութիւնները շատ գոհ չեն Ճափոններուն կողմէ յանձնուած թնդանօթներէն։ Չին, դեռ վերջերս, գանգատեցաւ Ճափոնի կողմէ Չինու հաշւոյն շինուած թընդանօթակիրներու մեքենաներէն և թընդանօթներէն։ Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ հրատարակուող ռուսական լրագիր մը՝ Նովի Քրայ կ'ըսէ թէ չինական նոր զինուորները Մանչուրիոյ մէջ զգալի թշնամութիւն մը ցոյց կուտան Ճափոնցիներուն հանդէպ՝ բնիկներու գրգռութեանց հետեւանքով, որոնք չինական զինուորներուն կանոնաւոր վիճակը տեսնելով, կը փափաքին որ Ճափոնցիները հեռանան անկէ, քանի որ անոնց ներկայութիւնը բաւական զգալի եղած է ռուսեւճափոնական պատերազմին ատեն։ Ռուսական ուրիշ թերթ մը կ'ըսէ թէ հիմա թէ՛ Չինէն և թէ Ճափոնէն նոր դրութեամբ մեծ քանակով զէնքեր կը ներածուին Մանչուրիա և Մոնկոլիացի շատ մը իշխաններ կանոնաւոր զօրախումբեր կը կազմակերպեն։ Զէնքերու այդ ներածումը ամէնէն աւելի Ճափոնցիները կը կատարեն Սնիմինքինէն և ասոնց կ'ապահովեն մեծ ազդեցութիւն մը Մոնկոլիոյ մէջ տնտեսական ու քաղաքական տեսակէտով։

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՌԷՔԼԱՄ

Ճափոնցիները շատ հաճելի ու արտայայտիչ կերպով կը կատարեն իրենց հրատարակութիւնները. անոնք առարկան ճշդելով կամ ներկայացնելով չեն բաւականանար, այլ զուարճալի եղանակով մը կ'որակեն։ Ահաւասիկ քանի մը օրինակներ.

— «Մեր ապրանքները կը ղրկուին թնդանօթի ռումբի մը արագութեամբ։»

— «Մեր հրաշալի թուղթը փղի մը մորթէն աւելի կարծր և հաստատուն է։»

— «Մեր ծրարները կը կապուին այն փափկանկատ խնամքով զոր նոր փեսայ մը ցոյց կուտայ իր դեռատի ու շնորհալի ամուսնոյն համար։»

— «Մեր խիստ առաջնակարգ քացախը ամէնէն չար զոքանչին տեսութենէն աւելի կծու է։»

— «Մեր տպագրածները բիւրեղէն աւելի յստակ են. մեր ընտրած բնագիրները քսան տարեկան աղջկան մը երգէն աւելի սիրուն և շնորհալի են։»

— «Մտէք մեր վաճառատուները. հոն պիտի ընդունուիք մեր պաշտօնեաներուն կողմէ, որոնք իր աղջիկը առանց օժիտի ամուսնացնելու ջանացող հօր մը չափ սիրալիր վարմունք մը ունին. նաեւ այնպէս պիտի ընդունուիք իբրեւ թէ անձրեւոտ ու խոնաւ օդէ մը ետքը եկող արեւու ճառագայթ մը եղած ըլլայիք» ևն.։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՈՒՄ

Տիկին Հօուարտ Կուլտի կողմէ իր ամուսնոյն՝ Նիւ-Եորքցի միլիոնատէրին դէմ բացուած դատը խիստ շահեկան նոր երեւոյթ մը առաւ։ Պ. Կուլտ բողոքեց իր կնոջ կողմէ բացուած դատին դէմ, ըսելով որ տիկին Կուլտ արկածախնդիր մըն է և սուտերով զինքը համոզած ու իր կինը եղած է։ Կը յայտարարէ թէ Քօտի գնդապետին հետ այդ կնոջ ունեցած յարաբերութիւնները, որոնց համար կ'ըսէր թէ առեւտրի կը վերաբերին, մեղադրելի արարքներ էին։ Այդ կինը նոյն պարագաները խոստովանած է Լոնտոնի մէջ՝ Միս Էլին Մարի, որ այդ խոստովանութիւնը Պ. Կուլտի հաղորդեր է։ Տիկին Կուլտ կ'ուրանայ այդ պարագաները և կ'ուզէ դէմ առ դէմ գալ Միս Էլին Մարի հետ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ԱՍՏԻՃԱՆ.— Ուլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Հիճազի Համիտիէ երկաթուղիին շինութեանց վերատեսչութեան առաջին քարտուղար Իզզէթ պէյի։ Սանիէի աստիճան՝ նոյն երկաթուղիին ճարտարագէտներէն Էլհամի ու Նուրի պէյերու և Էլիաս, Նազիֆ ու Նուրի էֆ.ներու։ Միւթէմայիզի աստիճան՝ Ուշաքի երեւելիներէն և առաջնակարգ վաճառականներէն Մէհմէտ Սատըք էֆ.ի։

ՊԱՇՏՕՆ.— Պոլուի կառավարիչ անուանուեցաւ Մարաշի կառավարիչ Զիհնի փաշա, որուն յաջորդեց Զօրի նախորդ կառավարիչ Րէշիտ փաշա։ Սուրիական Տրիպոլսոյ կառավարիչ անուանուեցաւ Նապլուսի կառավարիչ Ազիզ պէյ, որուն յաջորդեց Բրէզրէնի կառավարիչ Էմին էֆ.։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Երկրորդ կարգէ Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Հիճազի Համիտիէ երկաթուղիին շինութեանց վաշտերուն հրամանատար գնդապետ Նաճի պէյի և մասնագիտական ճիւղերուն նախագահ Մուխթար պէյի։ Երկրորդ կարգէ Օսմանիէ՝ Կ. Պոլսոյ աւստրեւհունգարական դեսպանատան առաջին քարտուղար Պառոն Տաւքայի։ Երրորդ կարգէ Մէճիտիէ՝ Մէքքէի նոր դատաւոր Հասան Ֆէհմի էֆ.ի և Մէտինէի նոր դատաւոր Սերվէթ Էֆէնտիզատէ Ապտուլհալիմ էֆ.ի։ Չորրորդ կարգէ Օսմանիէ՝ Աքսէրայ գաւառակին մալ միւտիրի Եուսուֆ Զիեա էֆ.ի։

— Երկրորդ կարգէ Շէֆգաթ՝ Կ. Պոլսոյ աւստրեւհունգարական դեսպանատան առաջին քարտուղար Պառոն Տաւքայի տիկնոջ և նոյն դեսպանատան պահականութեան նախորդ հրամանատարին տիկնոջ՝ Տիկին Ծիֆօւլիի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Ռուս կառավարութիւնը Սէնթ-Սթանիսլաս պատուանշանին առաջին կարգը տուաւ առողջապահական Խորհուրդին անդամներէն քարանթինաներու ընդհանուր քննիչ Տաւքա փաշայի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց այդ պատուանշանին ընդունելութիւնը և գործածութիւնը։

ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐԸ.— Ամէն տարուան պէս, այս տարի ալ ուխտաւորներ Հիճազ պիտի ղրկուին՝ բոլոր ծախքերը Կայս. մասնաւոր Արկղէն շնորհելով։ Պուխարացի, Կովկասցի, Թուրքէստանցի ու Չինացի ուխտաւորներու առաջին մասը կազմող ինը հարիւր հոգի առջի իրիկունը ճամբայ ելան Ասուան շոգենաւով։ Այդ ուխտաւորները քաղաքապետ Րէշիտ փաշայի վերին հսկողութեամբ և քաղաքապետութեան առաջին քննիչ Օսման պէյի միջոցաւ շոգենաւ առաջնորդուեցան՝ բոլոր ծախքերը Կայս. մասնաւոր Արկղէն շնորհելով։ Րէշիտ փաշա վեհ. Սուլթանին Կայս. բարեւները հաղորդեց եւ շնորհուած դրամական պարգեւները յանձնեց ուխտաւորներուն, որոնք աղօթքներ ըրին Կայս. արեւշատութեան համար։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հելլենական դեսպանը և ամերիկեան դեսպանատան գործակատարը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ դեսպան Պ. Քոնսթան, որ արձակուրդով Բարիզ կը գտնուի, նոյեմբեր 15/28ին Կ. Պոլիս պիտի վերադառնայ։

ՄԱՆԻՍԱՅԻ գաւառին կեդրոնին մէջ քննիչ անասնաբոյժ մը պաշտօնի պիտի կոչուի, վասն զի այդ գաւառը տասնըմէկ գաւառակ կը պարունակէ, որոնց մեծ մասը երկաթուղիի գիծին վրայ կը գտնուի և աշխարհագրական դիրքովը նոյն տեղէն կ'անցնին շրջակայ նահանգներէն թէ՛ Իզմիր և թէ օտար երկիրներ արտածուելիք անասունները։

ՇՈՒՊՊԻԼԷ եղբայրներուն պահանջատէրերը երէկ գումարուեցան նոյն վաճառատան փաստաբան Քէմալ էֆ.ի գրասենեակը։ Քէմալ էֆ. յայտարարեց թէ սնանկացեալներուն սենտուքները, վաճառատան հաշուետումարները ու գրութիւնները քննելէ ետքը, առեւտրական ծովային դատարանին տեղեկագրած են թէ գործը Կ. Պոլսոյ մէջ պէտք է կարգադրուի, վասն զի վաճառատան կեդրոնը Կ. Պոլսոյ մէջ է, իսկ Մանչէսթրի մէջ գտնուածը անոր մէկ ճիւղն է։ Փաստաբանը յարեց թէ դատարանը բնականաբար այդ մասին որոշում մը պիտի տայ, սակայն երբ դատարանի ձեռնհասութեան խնդիր ծագի, հարկ պիտի ըլլայ վճռաբեկ ատեանին դիմել, ձեռնհասութեան մասին որոշում մը տալու համար։ Քէմալ էֆ. ըսաւ նաեւ թէ շահագրգռուողներուն իրաւունքները պաշտպանելու համար օրինական ամէն միջոցներու պիտի դիմուի։ Շուպպիլէ եղբայրներէն Անասթասի համար ըսուած էր թէ փախած է, սակայն Հագիգաթ կ'ըսէ թէ հիւանդութեան բերմամբ եօթը-ութ օր չէ կրցած դուրս ելլել, բայց երէկ փաստաբան Քէմալ էֆ.ի գրասենեակը կատարուած խորհրդակցութեանց ներկայ գտնուեր է։

ՓՈԹՈՐԻԿԸ.— Անձրեւը և հիւսիսային հովը տակաւին չդադրեցան։ Էրէյլիէն երէկ առնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Սեւ ծովի ալեկոծութիւնը դեռ կը շարունակէ։

—Մախսուսէի Գաբլան շոգենաւը ազատելու աշխատութիւնները պիտի սկսին մօտերս։ Շոգենաւին յատակը վնասուած չըլլալով ազատումը յուսալի է։ Ամբարանոցներուն մէջ գտնուած ապրանքները, որոնք ջուրերուն մէջ կը գտնուին, պարպուելէ ետքը շոգենաւը ազատելու գործողութեանց պիտի ձեռնարկուի։ Գաբլանի մէջ գտնուած և Կ. Պոլսէն առնուած քոլի-բոսթալները, կրուբոնները և նամակները, որոնք Տրապիզոնի, Սինոպի և Պարթընի նաւահանգիստները պիտի հանուէին, ամբողջովին ազատուելով տեղական պաշտօնեաներուն յանձնուած են, միայն թէ հասցէները աւրուած ըլլալնուն, ասոնք առաջին առթիւ Կ. Պոլիս պիտի վերադարձուին։

—Գաբլանի ուղեւորներէն մէկ քանիին համար ըսուած ըլլալով թէ խեղդուած են, տեղական պաշտօնեաներուն կողմէ այդ մասին քննութիւն կը կատարուի։ Ուղեւորներէն ոմանք հիւանդացած ըլլալով, կը դարմանուին։

—Քէֆքէն կղզիէն առնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ անցեալ ուրբաթ գիշերուան փոթորիկին ատեն հինգ փոքր առագաստանաւեր, որոնց երկուքը Գաբաւան էֆ.ի կը վերաբերէին, ընկղմեր են, սակայն նաւաստիները ազատուեր են։ Նոյն տեղը գտնուող տասնի չափ փոքր առագաստանաւեր ալ վնասուեր են։ Ուրիշ արկածներ պատահած ըլլալու մասին ալ թէեւ զրոյցներ կան, սակայն տակաւին ստոյգ տեղեկութիւն մը առնուած չէ։

—Պարթընի առջեւ ալ նոյն գիշերը ցամաք ինկեր է տաղձ բեռցած առագաստանաւ մը։

— Ֆրանսական երկու նաւաձիգներ առջի օրը Էրէյլի ժամանելով, ցամաք ինկած նաւերը ազատելու ձեռնարկած են։

ԷՎԳԱՖԻ նախարարութեան կողմէ կնքապահ Ֆուատ պէյ վար առնել տալու ձեռնարկած է Գատըքէօյ՝ Պաղտատ Ճատտէսի, գերեզմանատան սահմանին մէջ ապօրէն կերպով շինուած չորս տուներ։

ՏԷՏԷԱՂԱՃ կը ժամանեն մեծաքանակ արմտիք և ալիւր, որոնք զանազան տեղերէ և մանաւանդ Սուրիոյ կողմերէն հոն կը տարուին։ Ժամանումները այնքան շատ են որ մաքսատան ընդարձակ մթերանոցը անբաւական ըլլալով, ապրանքներու մէկ մասը քարափին վրայ կը մնայ։

— Տէտէ Աղաճի մէջ ու շրջակաները, անցեալները, անձրեւ տեղացեր է՝ գոհունակութիւն պատճառելով երկրագործներուն և ընդհանուր ժողովուրդեան։ Յուսալի թէ բերքերը յառաջիկայ տարի առատ պիտի ըլլան։

ՊՐՈՒՍԱՅԷՆ կը գրեն թէ այս տարի քաղաքին շրջակայքը որսերը առատ են։ Եղանակը սկսելէն ի վեր մեծաքանակ փասիան, կաքաւ, կացար, նապաստակ և վայրի բադ որսացուեր են։ Քէշիշ լերան վրայ ձիւն տեղացած ըլլալով, վայրի անասունները աւելի վարերն իջած են. մէկ քանի կինճեր ու արջ մը սպաննուեր են։ Պրուսայի մէջ յորդահոս անձրեւ կը տեղայ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԵՊԸՆԹԱՑԸ, երէկ, սովորականէն երկու ժամ ուշ ժամանեց, վասն զի Չէքմէճէի կայարանին մօտերը մեքենայի թեթեւ խանգարում մը ունեցած էր։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ մէջ նոյեմ. 2էն 4 ժանտախտէ երեք դէպքեր պատահեր են։

ՊՈՌ-ՍԱՅԻՏԻ մէջ անցեալները տեղացած կարկուտին մէկ հատը 550 կրամ կշռեր է։

ԱՆԱՏՕԼԼԵԱՆ անուն անձը, ինչպէս յայտնի է, Պիլէճիկի մէջ մետաքսի վաճառականութիւն ըրած ատեն, Կ. Պոլսոյ վաճառականներէն շատ մը դրամ շորթելով փախած էր։ Այդ անձը նախ Աթէնքի մէջ ձերբակալուած ու արտաքսուած էր, յետոյ Աւստրիա երթալով, հոն ալ ձերբակալուած էր։ Անատօլլեան Թրիէսթէէն հսկողութեան տակ Կ. Պոլիս բերուած ու դատական պաշտօնարանին յանձնուած է։ Իգտամ կ'ըսէ թէ այդ անձը թէ՛ իբրեւ խաբեբայ և թէ՛ իբրեւ խարդախութեամբ սնանկացող պիտի պատժուի, վասն զի Կ. Պոլսէն փախած ատեն պահանջատէրերը անոր սնանկ հռչակուիլը պահանջած էին։ Այս վերջինները գրաւի տակ առած են Պիլէճիկի մէջ անոր գործարանը և ուրիշ ստացուածքները։ Անատօլլեան զինքը պաշտպանելու համար երկու փաստաբաններ կարգած է։

ՀՐԴԵՀ.— Գուլէ Գափուի կողմերը փայտաշէն հին տան մը վերի յարկի մէկ սենեակը բնակող յոյն կին մը, առջի գիշերը ժամ 4ին, քարիւղի վառարանի մը վրայ լուացք կատարած պահուն, վառարանը շրջելով քարիւղը թափեցաւ և բոցերը սենեակին ամէն կողմերը տարածուեցան։ Կինը սկսաւ պօռալ և միեւնոյն ժամանակ կ'աշխատէր ազատելու իր մէկուկէս տարեկան աղջիկը։ Ոստիկանները իմանալով, իսկոյն օգնութեան փութացին և կինը ու զաւակը ազատեցին. կնոջ երեսը, ձեռքերը ու մազերը այրած էին. կրակը միւս սենեակն ալ տարածուած ըլլալով առաստաղները կ'այրէին, սակայն բաւական դժուարութեամբ կարելի եղաւ մարել։

ՄԻՏԻԼԼԻՒԻ մէջ Բանօ Բոլիդաքի անուն Հելլենացի մը, 50 տարեկան, ութ տարի առաջ ամուսնանալով չորս զաւակ ունեցած էր՝ 2, 4, 5 ու 7 տարեկան։ Հօրմէն ժառանգած հինգ-վեց հազար ոսկիի հարստութիւնը ամբողջովին վատնած էր։ Այդ միջոցին ձգած էր նաեւ իր արհեստը՝ խաղախորդութիւն, և արբեցութեան տուած էր ինքզինքը։ Կնոջը հետ միշտ կը կռուէր ու յաճախ կը բացակայէր տունէն։ Դրամները բոլորովին սպառելէն ետքը, անհրաժեշտներէն սկսաւ փոխառութիւններ ընել։ Պահ մը գինետուն մըն ալ բացաւ. գիշեր ցերեկ արբենալով խանութին գլխաւոր յաճախորդը ինք եղաւ, որով դրամագլուխը «կատուի վրայ բեռցուց», ինչպէս կ'ըսուի։ Տան մէջ կռիւը կը շարունակուէր. իր կինը իբրեւ անհաւատալի կ'ամբաստանէր, ըսելով որ պիտի լքանէ։ Անցեալ հինգշաբթի ձեռնարկեց կարասիները առնելով տունէն հեռանալու։ Գործը խռովութեամբ կարգադրուեցաւ, բայց Բոլիդաքի հեռանալու պահուն ափսէ մը ուզեց կնոջմէն, որ գնաց փնտռելու. այդ միջոցին Բոլիդաքի յարձակեցաւ կնոջը վրայ և երկուքը՝ կռնակէն ու երկուքը՝ կուրծքէն ըլլալով, չորս տեղէն զայն վիրաւորելով սպաննեց։ Զարադործը ձերբակալուելով խոստովանեցաւ գործած ոճիրը։ Կինը երեսունըհինգ տարեկան էր։

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

Այս ուրբաթ օր կ'աւարտի չորրորդ էջի մեր թերթօնը, **ԳԵՂԱՆԻ ՆՈՄՍՈՒՀՒՈՒ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ**, սրտայոյզ ու գեղեցիկ վէպ մը, որ այնքան մեծ հաճոյքով կարդացուեցաւ։ Այդ թերթօնին տեղ ընտրած ենք ա՛լ աւելի խորհրդաւոր, տռամաթիք, շահագրգռական ու գրաւիչ վէպ մը, որ իր սկզբնաւորութեան մէջ իսկ ընթերցողներու հետաքրքրութիւնը կ'արթնցնէ, միշտ լարուած պահելով զայն։ Տեսակին մէջ եզական վէպ մը, որ գովեստի պէտք չունի, կարդացուելու համար ճշմարիտ հաճոյքով։ Արեւելքի մէջ հրատարակուած վէպերը ինքնին ապացոյց մըն են թէ ո՛րքան հոգ կը տանինք թերթօներու ընտրութեան մասին, որպէս զի միօրինակ ու տաղտկալի չըլլան անոնք։ Մեր առաջին էջի վէպը, **ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ**, մեծ ընդունելութիւն գտած է մեր բազմաթիւ ընթերցողներու շրջանակին մէջ։ Վստահ ենք որ մեր հրատարակելիք նոր թերթօնն ալ նոյնքան և թերեւս աւելի հետաքրքրութեամբ պիտի կարդացուի։ Ձմրան սա երկար գիշերներուն համար, երբ մտքի լաւագոյն զբօսանք, կը յանձնարարենք կարդալ մեր նոր թերթօնը, զոր պիտի սկսինք հրատարակել յառաջիկայ շաբաթ օրուընէ։ Եւ անոնք որ անգամ մը սկսին սոյն վէպին ընթերցումը, ապահովաբար շատ գոհ պիտի մնան, և ուրիշներն ալ պիտի յորդորեն կարդալ, այդ աստիճան յանկուցիչ ու հետաքրքրական թերթօնէ մը չզրկուելու համար։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՎԱԽՃԱՆՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՑՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանի Մեծ-Լոգոթէթ Արիսթարքի պէյ Նէնիգիուղէն հեռագիր մը ուղղելով Բերա՝ Ս. Պատրիարք Հօր, խորին ցաւակցութիւն յայտնեց է ամենայն Հայոց Ս. Կաթողիկոսին վախճանման համար, աւելցնելով թէ՝ հակառակ իր ջերմ փափաքին՝ անձնական տկարութեանը պատճառով չէր կրցած ներկայ գտնուիլ երէկուան հոգեհանգիստի պաշտամանքին։

⁂ Կանխահաս էր պաշտօնակցի մը հրատարակած այն լուրը, թէ Ս. Պատրիարքը պաշտօնագիր մը ուղղած է Էջմիածնի Ս. Սինոդին, Կաթողիկոսական ընտրութեան կատարման համար հարկ եղած նախապատրաստական գործողութեանց փութացումը յանձնարարող։ Նոյնիմաստ պաշտօնագիր մը խմբագրած է արդարեւ Ն. Ամենապատուութիւնը, սակայն այսօրուան Խառն Ժողովի բովէն անցնելէ ետքը միայն պիտի յանձնուի Թղթատարին։

⁂ Հոգելոյս Հայրապետին հոգւոյն ի հանգիստ՝ երէկ առաւօտ Մայր եկեղեցւոյ մէջ կատարուած պաշտօնին, որուն մանրամասն նկարագրութիւնը հրատարակեցինք, ներկայ էր նաեւ՝ դիւանագիտական մարմնոյն յատուկ դասին մէջ, մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպանատան Ա. Թարգման Գ. տը Նէլիտով (Բարիզի ռուս դեսպան Գ. տը Նէլիտովի որդին)։ Ներկայ էին նաեւ, ռումանական դեսպանատան Ա. Թարգման Պ. Լահայ և պելճիքական դեսպանատան Ա. Թարգման Պարոն տը Հիւպշ։ Նոյնպէս, ռուսական դեսպանատան զինուորական կցորդ Գ. Օնու։

⁂ Նիկոմիդիոյ մեր թղթակցէն. — «Նախորդ տեղեկութեանցս համաձայն, Վիճակիս Առաջնորդ Սրբազանը հրահանգ ուղղած էր իր [illegible] բոլոր եկեղեցիներուն՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել հանգուցեալ Ս. Հայրապետին հոգւոյն համար։ Քաղաքիս Ս. Աստուածածին եկեղեցին մէջ եւ, Տ. Ստեփաննոս արքեպիսկ.ի նախագահութեամբ հանգստեան աղօթքներ կարդացուեցան։ Այս առաւօտ Ն. Գերապատուութիւնը պատարագեց, ըստ կանխագոյն ծանուցման. արշալոյսին, ժամը 11ին, եկեղեցին հաւատացեալներու երկսեռ խառն բազմութեամբ լեցուած էր արդէն. խորանը պատշաճապէս զարդարուած, կերոնները սեւ շղարշներու մէջ առնուած և աւագ խորանին առջեւ հայրապետական զգեստներ կրող աթոռ մը դրուած էր։ Արարողութիւնները մեռելական տխուր երգեցողութեամբ կատարուեցան։ Դամբանականը խօսեցաւ առաջնորդական փոխանորդ Տ. Պարգեւ Վրդ.։ Ժամը 2ին սկսաւ Պատարագը և Ճաշու Գրքին ընթերցումէն վերջ՝ եկեղեցին ամբողջ լուսազարդուելով կատարուեցաւ հոգեհանգստեան արարողութիւնը սեղանին վրայ, իսկ «Հոգւոց»ը արտասանեց Պատարագիչ Սրբազանը։ Յետ աւարտման Պատարագի, եկեղեցականներն ու աշխարհականներէն՝ Թաղ. Խորհուրդի անդամներ, Մուխթարը, ուսուցչական երկսեռ խումբը և այլք Առաջնորդարան եկան՝ Գեր. Առաջնորդին հայրական օրհնութիւնները առնելու։»

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Երէկ, երեքշաբթի, 6 նոյեմ. 1906, Ամեն. Տ. Մաղաքիա Ս. Պատրիարք Հօր ընտրութեան ԺԲ. տարեդարձն ըլլալով (ինչպէս կը յիշուի, Ն. Սրբազնութիւնը Պատրիարքական աթոռը բարձրացած էր 1896 նոյեմբեր 6ին), եկեղեցական և աշխարհական բազմաթիւ ծանօթ անձնաւորութիւններ Պատրիարքարանի դահլիճին մէջ, իրենց անկեղծ շնորհաւորութիւններն ու խնդակցութիւնները մատուցին Ն. Սրբազնութեան, մաղթելով տակաւին որ երկար տարիներ վայելէ իր հայրական հովանին ու վարչական իմաստուն գործունէութիւնը։

Երէկ գիշեր, Ն. Սրբազնութիւնը իր բնակարանին մէջ եւս ընդունեց մտերմական այցելութիւններ։ Այս բերկրալի առթիւ, Արեւելքի խմբագրութիւնն եւս իր որդիական շնորհաւորութիւնները կը մատուցանէ Բարձրաշնորհ Տ. Մաղաքիա Ս. Պատրիարքին։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Խառն Ժողովը գումարուեցաւ այս առաւօտ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։ Ներկայ էին՝ Տ. Գրիգորիս արքեպիսկ. Յովհաննէսեան և Տ. Մովսէս եպիսկ., Տ. Տ. Ղեւոնդ Դուրեան և Գրիգորիս Պալագեան վրդ.ները, Տ. Սահակ Ա. քհնյ. Տ. Սարգսեան և Ալէեան ու Ճէպէճեան քհնյ.ները։ Քաղ. Ժողովէն ներկայ էին, Աշնան Տիրան պէյ, Յարութիւն էֆ. Ասլանեան, Տիգրան էֆ. Թոգաթեան, Տօքթ. Անէմեան պէյ և Մկրտիչ էֆ. Ասատեան։

1. Ազգ. Վարչութեան կողմէ Գ. Գ. Յովհաննէս Ժամհարեանց և Մելիք Աղազարեանց պատգամաւոր կարգուած ըլլալով, Ս. Կաթողիկոսին թաղման հանդէսին, առաջինը Մոսկուայէն հեռագրով պատասխանած է թէ կարելի չէ Էջմիածին հասնիլ Կաթողիկոսին օծման և յուղարկաւորութեան հանդէսին ներկայ գտնուելու համար։ Իսկ երկրորդը Թիֆլիզէն հեռագրով կը ծանուցանէր թէ պիտի կրնայ ներկայ գտնուիլ նոյն հանդէսին։ Ս. Նախագահը այս հեռագիրները Ժողովին հաղորդեց ի տեղեկութիւն։

2. Եգիպտոսի առաջնորդը ուղարկած էր, Ս. Պատրիարք Հօր յանձնարարութեան վրայ, Վսեմ. Պօղոս Նուպար փաշայի բարեգործութեամբը կառուցուած ազգ. նորաշէն վարժարանին յատակագիծը և լուսանկարը։ Ժողովը աչքէ անցընելով զանոնք, իր շնորհակալութիւնը յայտնեց Ն. Վսեմութեան այս նոր բարեգործութեանն համար։

3. Ժողովը գոհունակութեամբ տեղեկացաւ, Վանայ Գաւառ. Ժողովոյ կողմէ ղրկուած յայտագրէ մը որ Վիճակին առաջն. տեղապահ Տ. Ներսէս Մ. Վրդ. Խապայեան յանձն առած է վարչական հրաւէրին համաձայն շարունակել իր պաշտօնը։

4. Երզնկայի Գաւառ. Վարչութիւնը խնդրած էր յետաձգել առաջնորդի ընտրութեան կատարումը։ Ժողովը տեղի չգտաւ այս յետաձգման և որոշեց յանձնարարել որ կատարուի ընտրութիւնը։

5. Խառն Ժողովի՝ Նախորդ մէկ որոշման համաձայն, Ս. Նախագահ Հօր յանձնուած էր նախաքննել Երուսաղէմայ Վանուց վերջին երկամեայ հաշուեցոյցերն և նոր տարւոյ ելեւմտացոյցը։ Ն. Սրբազնութիւնը իր քննութեան արդիւնքը ներկայեց յայտագրով մը, որ նկատողութեան առնուելով, Ժողովը իր համամտութիւնը յայտնեց, անոր եզրակացութեանց մասին և որոշեց հաղորդել յայտագիրը վարչական պատուիրակներու պէտք եղածը ի գործ դնելու համար տեղի ունեցած դիտողութեանց համաձայն։

Ժողովը ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ [illegible] խնդիրներով։

* * *

ՌՈՒՐԻՋԻ ռուսական հիւպատոսը ասկէ առաջ Ս. Պատրիարք Հօր ուղղած պաշտօնագրով մը Եօտնէֆէուրի կտակի խնդրոյն առթիւ կարգ մը տեղեկութիւններ տալով, խնդրած էր որ նոյն կտակին ռուսական կառավարութեան օրինական պահանջը եղող գումարը վճարուի. հակառակ պարագային՝ սպառնալով գրաւել Բարիզի Քրէտի Լիոնէի մէջ գտնուող 180,000 ֆրանքը։ Պատրիարքարանը ռուսական հիւպատոսին պատասխանելէ առաջ, գրով մը այս պարագան հաղորդեց Մոսկուա Ժամհարեան եղբայրներուն, որոնք Ազգ. Պատրիարքարանի կողմէ փոխանորդ կարգուած են, յանձնարարելով միանգամայն որ իրենց փոխանորդին՝ իրաւագէտ Պ. Կոլէսովի հետ խորհրդակցելով մանրամասն տեղեկութիւններ փութացնեն Ազգ. Պատրիարքարան։

ՍՂԵՐԴԻ առաջն. տեղապահ Տ. Կարիւն Վրդ. Սրապեան ասկէ առաջ Պատրիարքարան գրած մէկ գրովը խնդրած էր որ բաւ համարուելով տեղւոյն մէջ իր պաշտօնավարութիւնը, այլուր փոխադրուի։ Պատրիարքարանէ գրուեցաւ Տ. Կարիւն վրդ.ի որպէս զի մնայ իր տեղը և իբրեւ պարտաճանաչ եկեղեցական շարունակէ իր առաջն. տեղապահի պաշտօնը։

ՊՈՒՐՏՈՒՐԻ Թաղ. Խորհուրդը ասկէ առաջ խնդրած էր Պատրիարքարանէն որ տեղւոյն եկեղեցւոյ զանգակատան շինութեան մասին հարկ եղածը ի գործ դրուի։ Նոյնպէս Թաղ. Խորհուրդը իրենց ուսուցիչներուն վկայագիրներու մասին կարգ մը առաջարկներ ներկայացուցած և անոնց մասին եւս տնօրինութիւն մը խնդրած էր։ Պատրիարքարանէն պատասխանուեցաւ յիշեալ Թաղ. Խորհուրդին թէ տեղական իշխանութեան մօտ դիմած ըլլալով հարկ եղածը ի գործ դնեն զանգակատան մասին, իսկ ուսուցիչներու վկայականաց խնդրոյն մասին յանձնարարեց որ առայժմ իրենց ունեցածովը գոհանան։

ՈՒՐՖԱՅԷՆ թղթակից մը կը գրէ մեզ, հոկտ. 26 թուականով. —

Օրաթերթի մը մէջ, ուր Ուրֆայի գործերու մասին ժամանակէ մը ի վեր ամէնէն անհեթեթ զրոյցները կը հրատարակուին, գրուած էր նաեւ թէ աղքատաց մասին բնաւ հոգածութիւն ցոյց տրուած չէ այս աշնան օրերուն։ Ճշմարտութիւնը ըսած ըլլալու համար՝ կը փութամ յայտնել թէ նախաձեռնութեամբ Յակոբ էֆ. Թաշճեանի՝ ի նպաստ աղքատաց, Առաջնորդարանի ձեռքով հանգանակութիւն մը բացուելով՝ որուն մասնակցեցաւ քննիչ Տ. Փառէն վրդ.ն ալ՝ անցեալները 10,000 ղրուշի չափ դրամ ու ցորեն հանգանակուեցան, որոնց բաշխումով քիչ շատ սփոփուեցան ամէնէն կարօտ ընտանիքները։ Ցաւալի իրողութիւն մըն է որ երբ հրաւէր եղաւ նոյն աղքատախնամական հանգանակութեան մասնակցելու, հակառաջնորդականներէ ոմանք չուզեցին մասնակցիլ, առարկելով թէ «Մենք տակաւին ի՛նչ ընելիքնիս չենք գիտեր»։ Ողջամիտ մարդիկ խրուամբ գայթակղեցան այդ պատասխանէն, որուն «ռամկօրէն»ը եթէ պէտք է բացատրել, պարզապէս սա է թէ «մինչեւ որ ժողովական չըլլանք՝ ի նպաստ աղքատներու մէկ փարա տալ չենք ուզեր»։ Ահա՛ արդարեւ տարօրինակ խորհելակերպ մը, որուն հասարակութեան կողմէ քննադատուիլը տեսնելով՝ օրեր ետքը անոնցմէ ոմանք ստիպուեցան նոյն աղքատախնամական հանգանակութեան մասնակցիլ։ Գոհութեամբ յիշենք թէ տեղւոյս առաջնակարգ վաճառականներէն Յակոբ էֆ. Քիւլօղլուեան՝ աղքատաց հանգանակութեան մասնակցելէ զատ՝ իմանալով դպրոցական նոր տարեշրջանի առաջին ամսականի վճարման մասին դժուարութիւն ծագած ըլլալը՝ ինքնաբերաբար փութացած է փոխատուութիւն մը ընել՝ ուսուցիչներու ամսաթոշակներուն կանոնաւորապէս վճարումը դիւրացնելու համար։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ վարժարանին ի նպաստ կազմակերպուած Նուագահանդէսը վերջնապէս տեղի պիտի ունենայ Նոյեմբեր 18ի կիրակի ցորեկը։

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՇՈՒՐՋԸ

Մեր խոստման համաձայն՝ թէ Արեւելքի միջոցաւ պիտի աշխատէինք Վենետիկի Մխիթարեան Հայրերուն նկատմամբ տալ ծանօթութիւններ մեր պատուական համայնքին, ահա կուգանք պատկերացնել նշանաւոր և կրթանուէր դէմքերու ստուերագիծերը՝ շատ քիչ խօսքերով։ Մենք մեր նկարագրութիւններուն մէջ զանց կ'ընենք խօսելու անոնց ներքին կեանքին նկատմամբ, որովհետեւ անծանօթ են մեզի։

Հ. Գ. Ճէլալեան պաշտօնավարած է զանազան միջավայրերու մէջ, գործակալական տիտղոսով. և բաւական ժամանակ Պոլիս մնացեր է. այդ տարիներու շարքին փայլեր ու շատ լաւ համբաւ մը ստացեր է տեղւոյս Հայ Հռոմէական համայնքէն, իբր լաւ քարոզիչ ու բանիմաց վարդապետ մը։ Ժամանակ մը գրապետի պաշտօնը վարած է, որու առթիւ հայրս շատ անգամներ տեսակցութիւններ ունեցեր է յարգելի վարդապետին հետ, միեւնոյն ժամանակ կարգ մը ծանօթ դէմքեր իր շուրջը բոլորած է։ Կրկին անգամ տնօրէն կարգուած է Ռափայէլեան վարժարանին և ներկայիս ունի հմուտ ու ազնիւ աշակերտներ հրապարակային գործերու մէջ։ Ես զինքը մօտէն ճանչնալու առիթը ունեցած չեմ, սակայն իմ աշակերտութեանս ժամանակ երբ տօներու առթիւ երբեմն երբեմն այցելութիւններ կուտայինք վանքին, առիթ չէր փախցներ իրեն հետ տեսակցելու եւ կը տեսնէի իր հմտութիւնը եւրոպական մատենագրութեան ու պատմութեան։ Ունի թարգմանութիւններ ու պատմուածքներ։

Հ. Թ. Նազարեթեան, այս վարդապետին երբեք ծանօթացած չեմ, այլ աշակերտութեանս լսեր եմ թէ վարած է Ռասի վարժարանին տեսչութիւնը. կարելի է թէ ունի գրութիւններ, բայց երբեք առիթ ունեցած չենք ձեռք անցընելու զանոնք։

Հ. Ս. Գանթարեան, 60—65 տարեկան ծերունի վարդապետը՝ որ մեզի ծանօթ է իր գրականութեամբը քան վարչագործունէութեամբը, ունի ֆրանսերէնէ-հայ բառարան մը, միջնակարգ վարժարաններու համար՝ պատրաստուած բաւական խնամքով, Լամարդինի բանաստեղծութիւնները թարգմանած է սահուն լեզուով մը, վերջերս լոյս ընծայեց Գլոփշտոկի թարգմանութիւնը, ուր ջանացած է Հ. Բագրատունիի լեզուն գործածելու ու յաջողեր է իր նպատակին հասնիլ։ Բաւական երկար ժամանակ Պոլիս ապրեր է Վենետիկի հայրերուն մեծաւորի տիտղոսով։

Հ. Յ. Ս. Թորոսեան, մինչեւ այսօր մօտէն ճանչնալու առիթ ունեցած չէինք. իր Գատըգէօյի տեսչութեան օրով աւելի ծանօթացաւ. իր տեսչութեան օրով բաւական փայլ ու զարկ մը տուաւ վարժարանին թէ՛ ուսմունքներուն և թէ ներքին կազմակերպութեան. այդ քանի մը տարիներու շրջանին, իր անձը ու իր գործը գնահատուեցան, որով մինչեւ իսկ Հայ Հռոմէականներու Պատրիարքարանի փոխանորդ ուզեցին կարգել. ունի այլ և այլ լեզուներով թարգմանութիւններ։

Հ. Ա. Տիրոեան, Պոլիս գտնուած տարիներուն բաւական տեսութիւններ ունեցեր եմ իր հետ. շատ համակրելի անձնաւորութիւն մըն է այս վարդապետը. բաւական տարիներ իրենց թերթին խմբագրապետի պաշտօնը վարած է. վարժարաններու տեսչութեան հոգը յանձնուած է իրեն. ունի վարժութիւն մը քարոզչութեան ու յանպատրաստից խօսելու, թէեւ քանի մը թարգմանութիւններ միայն ընծայած է, սակայն կը խոստանայ յարգելի հայրը ապագային լաւ գրիչ մը ըլլալ։

Հ. Յ. Մեհրապ. ներկայիս գործակալ Վենետիկի հայրերուն Պոլսոյ մէջ գտնուած կալուածներուն. շատ համակրելի ու սիրելի դէմք մըն է Հ. Յ. Մեհրապեանը՝ ընկերական լաւ անձնաւորութիւն և լուրջ իր գործերուն մէջ։ Յիրաւի այսպիսի վարդապետներ իրենց հաստատութեան միշտ պատուաբեր եղած են. Նաեւ վերջերս Սապպաղեան Պատրիարքը եւս ի նկատի առնելով իր շատ մը արժանիքները, Ծայրագոյն [illegible] շնորհած է յարգելի Հօր և Կրօնական Ժողովոյ անդամ կարգած է. մեր խնդակցութիւնները կը յայտնենք այս առթիւ Արեւելքի միջոցաւ։ Ունի իտալերէն լեզուի քերական մը դպրոցներու համար, խնամքով աշխատուած ու պատրաստուած։

Հ. Յ. Տէրոյեան, թէեւ այս վարդապետին մօտէն ծանօթացած չենք, սակայն կ'երեւի որ դպրոցական քաջ փորձառութիւն ունի, ինչպէս որ Պոլսոյ թերթերը քանի մը անգամներ յիշատակեցին իր պաշտօնավարած տեսչութեան օրերը։

Հ. Ե. Տայեցի աշակերտութեանս ծանօթ վարդապետներէն մէկն է, առաջին այցելութեամբ արդէն կը զգացէ դիմացի անձնաւորութիւնը. գրապետի պաշտօնը վարած է երկար տարիներ վանքի մէջ. այժմ իր խնամքին յանձնուած է տեսչութեան պաշտօնով՝ Սագըզ-Աղաճի վարժարանը։ Ունի անտիպ գաւառաբարբառներու վրայ աշխատութիւն մը. շատ տարիներ հայ ձեռագիրներու վրայ ուսումնասիրութիւններ ըրած է. ունի հաւաքածոյ մը հայ սովորոյթներու։

Հ. Վ. Հացունի Պոլսոյ թերթերուն մէջ իր լոյս ընծայած յօդուածներով բաւականէն աւելի ծանօթ է ազգայիններուն իբր գրող։

Հ. Բ. Սարգիսեան լուրջ վանական մըն է՝ ինքզինքը նուիրած բանասիրական երկերու. արդէն ծանօթ է ազգայիններուն իր ուսումնասիրութիւններով, իր «Բազմավէպ գաղտնիք»ին մէջ խառնած կը տեսնուի թէ որչափ հմուտ է գիտական վարդապետը հին ձեռագիրներուն ու սովորութիւններուն. հոս տեղւոյս սղութեան պատճառաւ զանց կ'ընենք յիշատակել իր ինքնագիր ու թարգմանածոյ գործերը. միայն ըսենք որ վերջերս հրատարակած է Մխիթարեանց գրական ու կրթական գործունէութեան վրայ խօսող մեծահատոր գործը, ուր կը տեսնուի թէ Հ. Բ. Սարգիսեան ո՛րքան մանրակրկիտ աշխատութիւններ կատարած է այդ գործը կատարեալ կերպով հրապարակ հանելու համար։

Հ. Ե. Աբրահամեան և Հ. Փ. Նաթիկեարեան, այս վարդապետներուն շատ մօտէն ծանօթ եմ. աշակերտութեանս բարոյական ուսումնական սնունդս իրենցմէ ընդունած եմ. ու պարտականութիւն մը կը զգամ նաեւ իմ երախտագիտութիւններս յայտնելու հրապարակաւ։

Հ. Ե. Աբրահամեան. միջահասակ աշխոյժ, խնդուն ժպիտներով, կատարեալ Վենետիկի հայրերուն տիպարն է որ կը կենդանացնէ իր մէջ. յարգելի հայրը երբեք աշխատութիւն չէր խնայեր աշակերտներուն. Հ. Նուրիխանեանի տեսչութեան օրով փոխ տեսչի տիտղոսը կը կրէր. ամբողջ վարժարանի սանները իր վրայ կը խօսէին վերապահեալ գուրգուրանքով մը. Հայր Նուրիխանեան շատ կը պարծէր իր տեսչութեան օրերուն, աշակերտներուն ամէնէն յուզուած ժամերուն իր մէկ խօսքը բաւական էր զամէնքնիս խաղաղեցնելու. միեւնոյն ժամանակ կը կատարէր հայերէն լեզուի, մատենագրութեան դասախօսութիւնները. ունի տեղական նկարագրական աշխատութիւններ։ Հ. Փ. Նաթիկեարեան շատ տարիներ ուսումնապետի պաշտօնը կատարած է Հ. Նուրիխանեանի շրջանին. այնքան ազնիւ սիրտ մը կը կրէ այս վարդապետը որ ամէնուն իղձերը ինքն ալ կը զգար, մեր ամէնուն բարիքը կ'ուզէր. ու աշխատանք չէր զլանար. ամէն օր նոր կերպեր կը հնարէր զմեզ քաջալերելու բարոյապէս։ Ամէն աշակերտներ բաժնուած են բարի յիշատակներու ներքեւ տպաւորուած ու իրենց հետ ունենալով այս վարդապետներուն բարի սկզբունքները որ աւանդեցին մեզի։

Հ. Ս. Երեմեան իր կարգ մը հրատարակութիւններով ծանօթ է ազգայիններուն։

Կը փութանք ըսելու թէ այս հայրերը իրենց շուրջը ունին նաեւ նշանաւոր գրագէտ դէմքերու օրինակները եւ անդուլ կ'աշխատին օգտակար ըլլալու։

Հ. Նուրիխանեան ու Սարեան որ զուրկ են հաստատ ու բարի կամքէ մը, անձեռնհաս գիտական ու դաստիարակութեան գործերուն, երբեք [illegible] չեն կրնար յարուցանել կրթական ողջամիտ կազմակերպութեան մը, հակառակ մանաւանդ անոր որ այդպիսի անհատներ աւելի փայլ մը կուտան իրենց հաստատութեանը և թէ հասարակութիւնը կը դատապարտէ զիրենք։

Մենք այս գրութիւնով հակառակ չենք ըլլար մեր նախորդ գրութեան, ուր երեւան բերած էինք կարգ մը Մխիթարեաններ որոնք իբր վարիչ անդամներ կարող չեն արդարացնել պատկառելի միաբանութեան իրենց վրայ դրած յոյսերը, իսկ նկատելով զանոնք իբր դաստիարակ ու գիտական անհատներ, շատ քիչ են դեռ մեր տուած գովեստները, որովհետեւ մեր այս գրութեան նպատակը չէ իրենց կենսագրականն ընել, որուն համար մեր ունեցած պաշարը բաւական չենք համարեր, այլ պարզապէս ցուցնելու համար մեր համայնքին թէ Սարեանի ղեկծումը Միաբանութեան պատասխանատուութենէն վեր կը մնայ, և կը ծանրանայ միայն վանահօր՝ Հ. Նուրիխանեանին ու նախկին վարիչ անդամներու վրայ, որոնք ինչպէս ամէն մարդ գիտէ, շատ անհոգ գտնուեցան ղեկծման մը առաջքն առնելու, որ անակնկալ չէր, և որուն երեւան գալը նախատեսուած էր տարիներէ ի վեր։

Յարգելի միաբանութեան անդամներու մեծամասնութիւնը իր դարաւոր վարկէն ու համբաւէն մեծ բան մը չի կորսնցներ՝ քանի որ իր ցոյց տուած գործունէութեամբը շատ աւելի նախապաշարումներ վերցուց, և մէկէ աւելի փաստերով հաստատեց թէ Վենետիկի միաբանութիւնը որչափ յարգած է իր միաբանական իրաւասութիւններուն և թէ որքան լայնամիտ է այն խնդիրներու մէջ, որոնք ոեւէ յարաբերութիւն չունին կրօնական սկզբունքներուն հետ։

ԻՐԱՁԵԿ

ՅԱՏՈՒԿ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 19 Նոյեմ. — Նիւ-Եորքէն առնուած հեռագիրները հաստատեցին երէկ ծանուցուած բարեփոխումը՝ գանձային տոմսեր շրջաբերութեան հանելու որոշմանց հետեւանքով։ Այդ պատճառաւ լաւատեսութիւն կը տիրէ Բարիզի Սակարանին մէջ և սովորական վիճակը նորէն ձեռք կ'առնուի։ Հետեւաբար Սակարանը բացուելէն՝ գիները բաւական բարձրացան և աւելի եւս յառաջացան մինչեւ փակումը։ Ֆրանսական Ռանդը 95.10 եղաւ և օտար արժեթուղթերուն գիներու բարձրացումն ալ շարունակեց։ Սպանիական արտաքինը ու ռուսականը շատ կը փնտռուին։ Օսմ. արժեթուղթերը օգտուեցան ընդհանուր լաւ հակումէն։ Օսմ. միացեալը $^3/_4$ «բուսան» վրայ դնելով 92.17 եղաւ։ Վարկի հաստատութեանց բաժնեթուղթերու գիներն ալ վրայ դրին. Քրէտի Լիոնէն 1151 եղաւ։ Ռիօ Թինթօն հանդարտ էր։ Գլխնէն թեթեւ անկում մը ունեցաւ՝ 58.12։ Պալիա Գարաայտըն՝ 443։ Սպանիական կապարը հինգ շիլին ինկաւ և 18.5 եղաւ։ Լոնտոնի Սակարանին մէջ ոգեւորութիւն չի տիրեր։ Անգլիական քոնսոլիտէները 82.12ի իջան։ Ամերիկեան արժեթուղթերը որոնք Սակարանը բացուելէն հաստատուն էին, փակման պահուն քիչ մը ինկան։ Հանքային արժեթուղթերու վրայ շատ գործ չկայ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Ռիօ-Եանէյրոյէն կը հեռագրեն թէ խահուէի հրապարակը լաւ չէ, դրամական անձկութեան հետեւանքով։

ԲԱՐԻԶ. — Նիւ-Եորքէն առնուած հեռագիրներ պաշտօնապէս կը ծանուցանեն թէ ամերիկեան կառավարութիւնը 500 միլիոն ֆր.ի գանձային տոմսեր շրջաբերութեան պիտի հանէ. նաեւ Բանամայի Ջրանցքի Ընկերութեան 250 միլիոն պարտաթուղթեր։ Այս լուրերը հաստատուն հանգամանք մը տուին եւրոպական հրապարակներուն։

ՊԷՐԼԻՆ. — Գերմանիոյ նախարարապետ Պ. ֆոն Շէօն, որ Վիլհէլմ կայսեր հետ Լոնտոն գացած էր, չորեքշաբթի Պէրլին պիտի վերադառնայ։ Գերմանիոյ կայսրը Հայ-Քլիֆ գտնուած միջոցին, Լոնտոնի գերման դեսպանը իր վեհապետին քով պիտի մնայ։

—Քրուփի գործարանները, գործ չունենալով, գործաւորներու աշխատութեան ժամերը զեղչեցին. կը յուսան այդ կերպով պէտք չունենալ գործաւորներ ճամբելու։ Գործաւորներէն շատերը շաբաթ օրերը արձակուրդ պիտի ունենան։

ԼՈՆՏՈՆ. — Ուինտսորի դղեակին մէջ տրուած սեղանէն ետքը, ժամանակցող 25 հոգիի լուսանկարները առնուեցան՝ առանձին և խմբովին։ Այդ խումբերէն մէկը կը բաղկանայ հինգ թագուհիէ և երեք թագաւորէ։

—Վիլհէլմ կայսրը 40,000 մարք բաշխեց Ուինտսորի դղեակին սպասաւորներուն։

—Հայ-Քլիֆի դղեակը հեռագրական ուղղակի հաղորդակցութեան մէջ դրուեցաւ Պէրլինի հետ։

ԲԱՐԻԶ.—Բըթի Բարիզիէն կ'ըսէ թէ Անգլիա կը ջանայ համաձայնութիւն մը առաջ բերելու Ֆրանսայի ու Գերմանիոյ միջեւ և թէ Էտուարտ թագաւորը և Վիլհէլմ կայսրը կրցած են այդ մասին կատարելապէս համաձայնիլ։

— Ֆրանսայի Խորհրդարանը նկատողութեան պիտի առնէ առաջարկութիւն մը՝ գոհարեղէնները տուրքի ենթարկելու համար։ Ելմտական նախարարը համակարծիք է այդ տուրքին։

— Բարիզի մէջ գումարուած միջազգային համաժողով մը, միջազգային լեզու մը գտնելու մասին, «Էսբէրանթօ»ի համար նպաստաւոր կարծիք յայտնեց։

—Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին մէջ հարցապնդում եղաւ 1900ին ֆրանսական Կուինէէի մէջ տեղի ունեցած գաղթական արարքներուն համար. առանց ընդունելի պատճառի մը, տեղակալ մը այրել տուեր է գիւղ մը և առանց դատաստանի սպաննել տուեր է մէկ քանի բնիկ պետեր։ Հարցապնդողը ըսաւ թէ գաղթավայրին կուսակալը տեղակալին պատասխանատու է, որ տեղեկանալով հանդերձ այդ իրողութեանց, անոնց առաջքը չէ առած։ Գաղթային նախարարը պատասխանելով, հաղորդեց այդ առթիւ կատարուած քննութեանց արդիւնքը։ Ժողովը 202ի դէմ 334 ձայնով վստահութիւն յայտնեց նախարարութեան։

ԱՊԷԼՏՈՐՆ. — Գերմանիոյ կայսրուհին հոս ժամանեց կէսօրին և ընդունուեցաւ Հոլանտայի թագուհիին կողմէ։ Խիստ սիրալիր ողջոյններու փոխանակութենէն ետքը, երկու վեհապետուհիները, Հանրի իշխանին հետ Լոյի դղեակը գացին, ուր Հոլանտայի մայր թագուհին ողջունեց Գերմանիոյ կայսրուհին։

AU TALON D'OR
Օ ԹԱԼՕՆ ՏՕՐ
(ՔԱՌԼՕ ԱՀՆԱՄ)
Բերա, Մեծ-Փողոց, թիւ 450
«Խոթիվէլ Բէլէս» Օթէլին դէմ

Պատրաստ և չափի վրայ շինուած կօշիկի այս ծանօթ վաճառատունը (հիմնուած 1889ին) որ երկար տարիներ Ղալաթիոյ բանուկ կեդրոնը կը գտնուէր, փոխադրուած է Բերա, և ըստ առաջնոյն կը պատրաստէ այրերու, կիներու և տղոց համար յանձնարարուած ամէն տեսակ կօշիկներ, ինչպէս նաեւ մեծաքանակ մթերք մը ունի պատրաստ կօշիկներու։ Պ. Ահնամ, որպէս միշտ, գոհ կը թողու իր երկսեռ յաճախորդները՝ իր պատրաստած ու վաճառած կօշիկներուն տոկունութեամբը, նրբարուեստ վայելչութեամբը և մանաւանդ գիներու աժանութեամբը։ 5

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՑՈՐԵՆ			Փարա
Առաջին	ճերմակ	օխան	56 -
Երկրորդ	»	»	52 -
Խառն		»	50 -
Ջավտարը		»	48 -49
Կարծր	առաջին	»	58 -60
»	միջին	»	56 -57
»	խառն	»	54 -
ԱԼԻՒՐ			Ղրշ.
Տեղական գլուխ	Ա.	Պարկ	103 -
»	» Բ.	»	100 -

Այսօր 3 վակօն Անատոլըի ցորեն ժամանեց.

ԹԵՓ

Օխան 24 փարա

ԴԱՐԻ

Քէօսթէնճէ	քիլէն	18 -18½
Ռումէլի և Մէրսին		18 -

ՑՈՐԵՆԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

7 Նոյեմբեր

Նիւ-Եորք	պատրաստ		103.
»	մարտի	համար	.
» 1908	մայիսի	»	.
»	հոկտ.ի	»	.
»	դեկտ.ի	»	.
Լիվըրբուլ	պատրաստ		8.3¼
»	յուլիսի	»	.
»	դեկտ.ի	»	.
»	մայիսի	»	.
Չիգակօ	պատրաստ		.
»	հոկտ.ի	»	.
»	դեկտ.ի	»	.
Մարսիլիա	պատրաստ		.

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 6|19 Նոյեմբեր		
Օսմ. Թռնս. Միացեալ 4 % Ֆ. Կ.	Օ. Ո.	100 12
Ամէնէն բարձր գին	»	100 14
Ամէնէն վար գին	»	99 30
Ռումէլի Երկաթուղի գօյ	Ֆր.	159 50
Ամէնէն բարձր գին	»	159 62
Ամէնէն վար գին	»	158 50
ԲԱՑՈՒՄ 7/20 Նոյեմբեր		
Օսմ. Թռնս. Միացեալ 4 % Ֆ.Կ.	Օ. Ո.	100 13
» » » ժամկ ֆին Ֆ.Կ.	»	100 09
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	159 25
» » ժամկ ֆին	»	159 —
Փարաֆ Կ. Պոլսոյ	»	431 —
Անատ. Երկթ. Պարտթ. Ա. սերի	»	507 —
» » » Բ. սերի	»	505 —
» » բաժնեթղթ	Օ. Ո.	16 23½
Շիրքէթի Խայրիէ	»	44 —
Շիրքէթի Խայրիէի Հիմնիէ	»	4 50
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 10
Օսմ. Ծխախոտ		17 35
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		8 25
» Ժուիսանս		3 37
» պարտաթուղթ		470 —
Թրամուէյ	Ֆր.	42 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		310 —
Պալիա Քարա Այտըն		440 —
Մեթէլէնի փանքա	Օ. Ո.	5 20
Սալօնիքի փանքա		137 —
Փարոսներու առանձնաշնորհեալ		37 —
» սովորական		30 —
Փարաֆ Իզմիրի		592 —
Լաւրիոն	Ֆր.	64 —
Զարթըրմա	»	23 50
ՍԹԻԼԱՆՑ		
Օսմ. Միացեալ 1 օրուան	Օ. Ո.	2 50
» 8 »		5 30
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	— —
Փոխ. հրապարակ Օսմ. Պանքայի 6½ %		
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոնի վրայ չէք	Ղրուշ	111 20
Բարիզի » »	Ֆրանք	22 80
Վիեննայի » »	Քուրոն	22 04
Պէրլինի » »	Մարք	18 69
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ		
Անգլիական ոսկի	Ղր.	110 —
Ֆրանսական »	»	87 06
Բոլ Էմբէրիալ	»	91 10
Մէճիտի [illegible]	»	107 35
Արծաթ մանրուք	»	104 25
Մէթալիք	»	99 —
Ռուպլի թղթադրամ	Օ. Ո.	8 70

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 19 Նոյ.		
Միացեալ Օսմ. պարտք.) բաց.	Ա. Ո.	91 62
) գոց.	»	92 17
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	163 25
Թրամուէյ	»	42 25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	686 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	420 —
Պալիա Քարա Այտըն	»	446 —
Օսմ. [illegible]	»	497 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	95 10
Քրէտի Լիոնէ	»	1151 —
Ռուսական 5 %	»	92 47
Իտալական Ռանթ	»	102 95
Սպանիական արտաքին	»	91 62
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 245
Դրամաշէք Ֆրանս. Պանքայի	»	4 —
ԼՈՆՏՈՆ, 19 Նոյ.		
Միացեալ Օսմ. պարտք) բաց.	Ա. Ո.	90 50
) գոց.	»	90 75
Օսմանեան Կայս. Պանքա	»	17 12
Անգլիական քոնսոլիտէ Ֆ. Կ.	»	82 12
Հէլլենական 5 % 1881	»	46 50
Զարթըրմա	»	0 83
Պուլկարական փոխառ. 1892	»	101 50
Ռիօ Թինթօ Ֆ. Կ.	»	4 79
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ	»	25 51¼
Դրամաշէք	»	7 —
ՊԷՐԼԻՆ, 19 Նոյ.		
Օսմ. միացեալ		92 20
Ռուսական 4 % 1902	մարք	— —
Ռումէլի երկաթուղի	»	141 —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ չէք	»	20 190
Դրամաշէք	»	6 —
ՎԻԵՆՆԱ, 19 Նոյ.		
Ռումէլի երկաթուղի	քուրոն	181 50
Վիէննայի Պանք Ֆէրայն	»	531 —
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ	»	95 87
» Լոնտոնի վրայ	»	242 10
Օսմ. Ռէժի	»	— —

ՆՈՐԱՁԵՒ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԶԳԵՍՏՆԵՐՈՒ
Մասնաւոր ճիւղը
ՄԱՅԵՐ
Վաճառատան
ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ
Մեծ ընդունելութիւն
կը գտնէ
ԻՐԱԿԱՆ ԱՆՓՈՓՈԽ ԳԻՆ
25—7

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ
ՄԻԱԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԻԶՕՐԻ ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՍԱՆԴԱԼՈՎ
SANTAL MIDY

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ

Անվնաս, կը ջնջէ ցաւերը, փղակոյրը, ներքինութեանը, 48 ժամուան մէջ կը բուժէ հոսումները. յոյժ ազդեցիկ է միզանցքի հիւանդութեանց մէջ, միզանցքաբորբոքման, արիւնամիզութեան, առանց միջամտական պատճառելու զոր առաջ կը բերեն անզօրս և ուրիշ դեղերու հետ խառն սանդալները։
Ամէն քաբսիւլ ՄԻՏԻ անունը կը կրէ։
Ամէն դեղարաններ
A.

Գործակատար՝ Ժ. Պ. Տալէրիօ, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ԹԻՐԱԺ, ՔԱՇՈՒԱԾ 1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԸ

20 ղրուշ շահող թիւեր

41	50	22071	80	45751	60	74791	800	104671	80	130321	30	151071	80
81	90	22271	80	45921	30	75031	40	105061	70	130591	600	151191	200
111	20	23251	60	46361	70	75501	10	105191	200	131261	70	151221	30
321	30	24671	80	46581	90	75951	60	105241	50	131931	40	151681	90
391	400	24871	80	47121	30	76001	10	105511	20	132101	10	152041	50
561	70	25031	40	47821	30	76631	40	105601	10	132281	90	152091	100
691	700	25311	20	48201	10	77761	70	106031	40	132491	500	152311	20
1151	60	25481	90	48331	40	77841	50	106441	50	132891	900	152391	400
1301	10	25531	40	48351	60	78051	60	106861	70	133331	40	152901	10
2541	50	25781	90	48681	90	78681	90	107061	70	134011	20	153051	60
2571	80	26111	20	49091	100	78721	30	107111	20	134161	70	153251	60
2731	40	26371	80	49221	30	79011	20	108101	10	134581	90	153321	30
2741	50	27591	400	49291	300	79131	40	108361	70	134821	30	153491	500
3011	20	27791	800	49531	40	79801	10	108401	10	134991	5000	153501	10
3051	60	27901	10	50221	30	79871	80	108631	40	135091	100	154101	10
3571	80	28011	20	50481	90	80041	50	109041	50	135121	30	154231	40
4161	70	28021	30	50561	70	80231	40	109091	100	135141	50	154311	20
4331	40	28231	40	51801	10	80591	600	109661	70	135951	60	154721	30
4351	60	28301	10	52081	90	81171	80	109881	90	136191	200	156131	40
4381	90	28421	30	52321	30	81721	30	109911	20	136421	30	156451	60
4421	30	28981	90	52591	600	81791	800	109921	30	136801	10	157451	60
4711	20	29271	80	52971	80	81851	60	109961	70	136861	70	157701	10
4801	10	29411	20	53591	600	82411	20	110391	400	137011	20	158631	40
4851	60	29951	60	53621	30	82941	50	110861	70	137181	90	158781	90
5031	40	30231	40	53801	10	83051	60	111611	20	137361	70	158811	20
5791	800	30321	30	54011	20	83151	60	111701	10	137541	50	159151	60
5981	90	30441	50	54351	60	83941	50	112461	70	137631	40	159171	80
6321	30	30691	700	54751	60	84051	60	113121	30	138051	60	159321	30
6391	400	30861	70	55071	80	84331	40	113221	30	138201	10	159391	400
6731	40	30881	90	55101	10	84441	50	113371	80	138291	300	159741	50
7051	60	31281	90	55451	60	84541	50	113481	90	138451	60	160101	10
7281	90	31391	400	55621	30	84991	5000	113681	90	138691	700	160391	400
7871	80	31491	500	556[illegible]1	80	85431	40	114281	90	138971	80	160621	30
7981	90	31741	50	55691	700	85671	80	114311	20	139021	30	160631	40
8071	80	31931	40	56041	50	85731	40	114421	30	139041	50	161011	20
8101	10	32581	90	56311	20	86131	40	115171	80	139211	20	161151	60
8111	20	32661	70	56711	20	86341	50	115241	50	139261	70	161431	40
8171	80	32671	80	56791	800	86701	10	115271	80	139411	20	161721	30
8441	50	32701	10	57141	50	86811	20	115661	70	139421	30	161921	30
8631	40	33471	80	57961	70	87271	80	116431	40	139521	30	162411	20
8651	60	33621	30	58211	20	87551	60	116531	40	139541	50	162561	70
8981	90	33761	70	58411	20	87591	600	116661	70	140241	50	162821	30
9701	10	33811	20	58651	60	87741	50	116911	20	140321	30	162851	60
9961	70	33831	40	58731	40	87901	10	116981	90	140541	50	163471	80
10001	10	33921	30	58891	900	88051	60	117041	50	140691	700	163501	10
10091	100	34171	80	59071	80	88531	40	117411	20	140861	70	163781	90
10411	20	34521	30	59151	60	88551	60	117741	50	141261	70	164691	700
10441	50	34701	10	59891	900	88811	20	117971	80	141641	50	164741	50
10751	60	35031	40	60501	10	89011	20	118881	90	141851	60	165001	10
10951	60	35151	60	61061	70	89711	20	119261	70	142081	90	165891	900
11101	10	35161	70	61191	200	89761	70	119311	20	142341	50	166621	30
11231	40	36301	10	62061	70	90001	10	119401	10	142981	90	166901	10
11381	90	36651	60	62421	30	90851	60	119681	90	143141	50	167341	50
11591	600	36891	700	62701	10	90991	1000	119801	10	143431	40	167621	30
11681	90	37241	50	63041	50	91101	10	121411	20	143721	30	168171	80
12051	60	37251	60	63341	50	91241	50	121431	40	144041	50	168561	70
12551	60	38131	40	63521	30	91381	90	121821	30	144201	10	168811	20
12651	60	38481	90	63611	20	91401	10	121981	90	144211	20	168921	30
12831	40	38631	40	63741	50	91451	60	122021	30	144271	80	168971	80
12971	80	38641	50	63971	80	92851	60	122241	50	144401	10	169121	30
13201	10	38801	10	64591	600	93341	50	122661	70	144511	20	169211	20
13461	70	39091	100	65031	40	94091	100	122981	90	144761	70	169371	80
13581	90	39101	10	65131	40	94121	30	123161	70	144961	70	169551	60
13861	70	39381	90	65291	300	94431	40	123521	30	145191	200	169661	70
13931	40	39651	60	65501	10	94641	50	123891	900	145211	20	169761	70
14111	20	39681	90	65741	50	94871	80	124171	80	145281	90	169801	10
14201	10	39861	70	66361	70	95011	20	124251	60	145471	80	169941	50
14611	20	40201	10	66391	400	95121	30	124591	600	145591	600	169961	70
15591	600	40401	10	66531	40	95281	90	124711	20	146181	90	170121	30
15751	60	40591	600	66631	40	95291	300	124771	80	146381	90	170191	200
15771	80	41241	50	66741	50	95381	90	125651	60	147041	50	170481	90
16141	50	41381	90	67241	50	95661	70	125671	80	147251	60	171031	40
16171	80	42311	20	67401	10	96181	90	125921	30	147391	400	171441	50
16411	20	42621	30	67731	40	96321	30	126191	200	147491	500	171981	90
17141	50	42641	50	68231	40	96521	30	126561	70	147661	70	172001	10
17841	50	42671	80	68241	50	96811	20	126741	50	147781	90	172241	50
17991	8000	42901	10	68511	20	97021	30	126761	70	148141	50	172431	40
18721	30	43121	30	68771	80	97151	60	127061	70	148201	10	172481	90
18791	800	43181	90	68851	60	97191	200	127131	40	148251	60	172921	30
19001	10	43271	80	69341	50	97331	40	127141	50	148381	90	172961	70
19281	90	43661	70	69501	10	98141	50	127671	80	148411	20	172991	3000
19901	10	43901	10	70571	80	98331	40	127891	900	148651	60	173111	20
19941	50	43911	20	70751	60	98551	60	128511	20	148771	80	173151	60
20431	40	44191	200	70861	70	100571	80	128551	60	149261	70	173201	10
20631	40	44211	20	71791	800	100621	30	128571	80	149711	20	173291	300
20661	70	44401	10	72181	90	101011	20	128741	50	149751	60	173361	70
20851	60	44481	90	72551	60	101101	10	128831	40	149791	800	173381	90
21001	10	45161	70	72681	90	101411	20	129031	40	149901	10	173521	30
21041	50	45221	30	73001	10	101591	600	129131	40	149961	70	173851	60
21301	10	45291	300	73651	60	101731	40	129331	40	150061	70	174081	90
21621	30	45391	400	74201	10	103311	20	129931	40	150561	70	174731	40
21631	40	45531	40	74501	10	104581	90	129991	30000	150681	90	174811	20
21711	20	45691	700	74641	50	104591	600	130031	40	150761	70	(Շար.)	

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՆՑ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԱԾ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը յիշեցնէ հարկատուներուն թէ Դրոշմատուրքի Օրէնքին 9րդ յօդուածին (Թիւ 53) տրամադրութեան համաձայն, 1 դրուշ որոշ դրոշմատուրքի ենթակայ են կառավարական պաշտօնատանց և վարչութեանց տրուած խնդրագիրները, Թագրիրները, Թեզքերէները, տեղեկագիրները, յիշատակագիրները, միւզաքերէները, յայտարարագիրները և զեկուցագիրները։ Դրոշմատուրքի Օրէնքին 10րդ յօդուածին համաձայն, որոշ տուրքի սակացոյցին մէջ և ապահարկութեան գլխին մէջ չգտնուող և համեմատական տուրքի ենթակայ չեղող գրութիւնները, ինչպէս նաև բոլոր այդ գրութեանց պատճէնը, քաղուածքը և թարգմանութիւնը 1 դրուշ որոշ դրոշմատուրքի ենթակայ պիտի ըլլան, կառավարական պաշտօնատանց և վարչութեանց ներկայացուած ատեն։ Հետևաբար հարկատուները կը հրաւիրուին, Դրոշմատուրքի Օրէնքին 29րդ յօդուածին համաձայն՝ կառավարական պաշտօնատանց և վարչութեանց ուղղուած բոլոր գրութեանց վրայ առանց բացառութեան, և անոնց կցուած նմուշներուն վրայ դրոշմաթուղթ փակցնել ու ջնջել, 38 և 40րդ յօդուածներու տրամադրած տուգանքին չենթարկուելու համար։ Նաև 1 դրուշ դրոշմաթուղթի ենթակայ է այդ գրութեանց կցուած պաշտօնագիրներէն իւրաքանչիւրը, երբ այդ գրութիւններու և պաշտօնաթուղթերու մասին Դրոշմատուրքի Օրէնքին մէջ ուրիշ տրամադրութիւն կանխատեսուած չէ։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն
1/14 օգոստոս 1907 30—23

* *

ՖԱԹՈՒՐԱ ՈՒ ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ

Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը յիշեցնէ բոլոր հարկատուներուն թէ վաճառականներու, ճարտարագործներու, սեղանաւորներու կամ սարաֆներու կողմէ իրենց յաճախորդներուն տրուած ամէն Ֆաթուրա ու հաշուեցոյց ենթակայ են 5 փարա որոշ դրոշմատուրքի, համաձայն 9րդ յօդուածին (Թիւ 31) Դրոշմատուրքի Կանոնագրին։ Այդ տուրքը պարտին վճարել Ֆաթուրայի ու հաշուեցոյցի տէրերը։ Այդ մասին հարկատուներուն կողմէ շատ մը օրինազանցութիւններ գործուած ըլլալով, Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը անոնց ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ վերոյիշեալ օրինական տրամադրութեան, ինչպէս նաև դրոշմատուրքի կանոնագրին 38րդ յօդուածին վրայ, որ 100 ղրուշի տուգանքի կ'ենթարկէ իւրաքանչիւր օրինազանցութիւն։ Դրոշմատուրքի կանոնագրին կիրառումը դիւրացնելու համար, Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ֆաթուրաներու և հաշուեցոյցներու դրոշմատուրքը կարելի է վճարել արտակարգ դրոշմումով և 5% զեղչով։ Միևնոյն ատեն Վարչութիւնը կը փութայ հարկատուները զերծ կացուցանել օրինազանցութեան հետևանք եղող վնասներէն, որոնք ակներև են Դրոշմատուրքի Կանոնագրին 50րդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն, և որով օրինազանցներէն առնուած տուգանքին կէսը կը տրուի օրինազանցութիւն մը Վարչութեան իմաց տուողներուն։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն
1/14 օգոստոս 1907 30—24

Khedivial Mail Line
(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)
Շոգենաւային Ընկերութիւն
Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկը
Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

Օսմանիէ շոգենաւը նաւապետ Կաթերլիչ, չորեքշաբթի, 20 նոյեմ. 1907 (Ը. Ե.) կէսօրէն ետք ժամը 2ին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ իսկ հինգշաբթի 21 նոյեմ. 1907 (Ը. Ե), կէսօրէ ետքը, ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Միտիլլի, Իզմիր և Պիրէա։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

Տաճանիլի շոգենաւը, նաւապետ Մէլլինկ, Նոյ. 23ին Կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլի Իզմիր, Սաքըզ, Հռոդոս, Մերսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սայիտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ
BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 Ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
8,000,000 Ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
3,700,000 Ֆր.
ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝ Աղեքսանդրիա, Գաքիրէ, Գավալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պոլիս), Մանասըր եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաև միւս օտար քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրներ։ Չեքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ Եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Չեքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Աւանդներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուան որոշ պայմանաժամերով։ Վերջապէս սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանք տը Սալօնիք փոքր վճարումներու համար ալ Խնայողական Սնտուկ մը ունի, շատ նպաստաւոր պայմաններով։ 50—33

REGISTERED

ՄԵԾ ԺԱՄԱՆՈՒՄ
ՌԻՕՔ-ՕՎԸՐ
ԿՕՇԻԿՆԵՐՈՒ
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ
Ս. ՇԹԱՅՆ
50—7

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կռխմբ. երու երթևեկան.
1907 սեպտ. 14 (Ն. Տ.) շաբաթ օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ		Կռխմբ. 622 Ապր. եւ Ճմբ. Առօու	
Կայարան			
Գոնիա	մկն.	12	30
Գաչին խան		1	1
Զումրա		1	45
Արըգ Էօրէն		2	13
Մանտասուն		2	42
Գարաման	ժմն.	3	13
	մկն.	3	28
Սիտրօվա		3	54
Այրանճը-Տէրպէնտ		4	44
Ալաճա		5	25
Էրէյլի	ժմն.	5	45
	մկն.	6	0
Պուլկուրլու երիկուն	ժմն.	6	20
ԴԱՐՁ		Կռխմբ. 621 Ապր. եւ Ճմբ Երիկուն	
Կայարան			
Պուլկուրլու	մկն.	6	35
	ժմն.	6	53
Էրէյլի	մկն.	8	50
Ալաճա		9	11
Այրանճը-Տէրպէնտ		10	
Սիտրօվա		10	43
Գարաման	ժմն.	11	7
	մկն.	11	22
Մանտասուն		11	55
Արըգ Էօրէն		12	24
Զումրա		1	—
Գաչին խան		1	36
Գոնիա երիկուն	ժմն.	2	5

50—43

ՁԵՆԻԹ

SWISS MADE
ZENITH

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀՌՉԱԿ ՎԱՅԵԼՈՂ

միակ ժամացոյցը իր նրբախնամ յօրինուածքին, իր բարեձևութեան, իր տոկունութեան և իր բարձր ճշդութեան համար, յատկութիւններ՝ որոնք բոլոր Արուեստահանդէսներու մէջ իրաւապէս արժանացուցած են զայն ամենաբարձր վարձատրութեանց, և որոնց համար կարելի է միշտ զայն յանձնարարել և երաշխաւորել։ Իբրև կատարելագործութեան վերջին բառը՝ ժամագործական ճարտարարուեստին արդի կալուածին մէջ, ՁԵՆԻԹ ժամացոյցը լիովին կ'արդարացնէ իրեն ընծայուած անունը։

ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ ԲԱՐԻԶ, 1900
ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՑԱՆԱԿ.—ՆԷՕՇԱՏԷԼԻ ԴԻՏԱՐԱՆԻՆ. 1903
ԱՐՏԱՔՈՅ ՄՐՑՄԱՆ.—ԱՆԴԱՄ ԺԻՒՐԻԻ, ՄԻԼԱՆ. 1906
Եւն. Եւն. Եւն.

ԱՄԷՆ ՄԵՏԱՂԷ ԵՒ ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՄԲ
Ընդհ. Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար — Գ. ՍԱՐԳԻՍՕՖ ԵՒ ԸՆԿ.
Մեծ վաճառատուն ժամացոյցներու, շղթաներու և գոհարեղէններու
ԹԻՒ 16 — ՊԱՀՃԷ ԳԱՊՈՒ — ԹԻՒ 16
Օրոզտի-Պաք հաստատութեան դիմացը
Ի Բերա, կը գտնուի գոհարավաճառ Տ. Տ. ԷՔՄԷՔՃԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ քով,
Թիւ 400 Մեծ-Փողոց 50—41

ԲՐՈՎՈՏՆԻՔ

Ռուսական դիմացկուն և վայելուչ լաստիկներ։ Մեր յարգոյ յաճախորդներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք այս 1888 թուականին և մարքան կրող լաստիկին վրայ, որ համաշխարհիկ համբաւ կը վայելէ։

Կը ծախուի կօշիկի գլխաւոր վաճառատուններուն մէջ։

Ընդհ. մթերանոց
Պոլիս, Պէօյիւք Թիճարէթ խան,
ԷՑ. ՔԻՕԼԼԷՐ, յաջորդ Ֆէրտինանտ Շմիտ։
50—18

ПРОВОДНИКЪ
1888
ТОВ. РУССО-ФРАНЦ. ЗАВОДЪ ПРОВОДНИКЪ РИГА
FRENCH IND. RUBBER

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարթէլլօ	3709	Սաֆֆօ	1119
Ալէքթօ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	3720	[illegible]	3557	Սիրիօ	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Աթէոսքօ	2277	Տրագօ	1718	Հումպէր	595	Մոնթէպէլլօ		[illegible]	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իտահօ	2354	Մուրիլլօ	2419	Թասսօ	1323
Պորոտինօ	1264	Էլքօ	3464	Իտալօ	5540	Նէրօ	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Պըֆֆալօ	4481	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օսիրօ	4100	Թորքիօ	3337
Քէյրօ	1371	Էսրօմ	1841	Քէլսօ	1053	Օթէլլօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալիփսօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլփինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գաստէլօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Լանցօ	1700	Փալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գոզօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1058	Փօլօ	510	Վոլօ	1289
Չիքաքօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէփանթօ	2272	Րիալթօ	2329	Վուլթուրն.	239
Սօլէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եէտօ	1350
Գոլորատօ	4235	Կիկանթօ	1148	Լորէնցօ	3191	Րօլլօ	1613	Զէնօ	1200
Գոնկօ	2905	Կոզօ	1011	Մալմօ	724	Րօմէօ	1789	Զարօ	
Գորսօ	895	Կրանօ	1695	Մարէնկօ	1278	Րօզարիօ	136	Մայթ	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.
Միֆասօ շոգենաւը, նաւապետ Թորպ։
Քլիօ շոգենաւը, նաւապետ Արմսթրոնկ։
Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.
Թոֆիօ շոգենաւը, նաւապետ Ֆարն, նոյ. 21ին։
Իւրպինօ շոգենաւը, նաւապետ Քրոֆթ, դեկտ. 3ին։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՋՕՍ
Թիւ 22—24. Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—42

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.
Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Նոյ. 25ին, Ուէս Սէպու, Սեւ ծովէն
Նոյ. 26ին, Ֆրիժի, Մարսիլիայէն
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Նոյ. 20ին, Մինկրէլի, Սեւ Ծով։
Նոյ. 26ին, Ուէս Սէպու, Մարսիլիա։

Նոյ. 26ին, Ֆրիժի, Անատ. եզերք, Պաթում և Նովորոսիսք
Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէփի ճամբով)։
Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալէն՝ Թոփհանէ քարափին վրայ։
15 50—47 Թ. ՌԸԳՈՒԼ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (226)

ՓԻԷՌ ՄԱԷԼ

Գեղանի Կոմսուհիի Մը ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ
ԾԵՐՈՒԿ ԱՌԻՒԾԸ

ԺԹ.
ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՉՈՒՆԸ

Հանրիոյի ձեռքերը ջղային շարժում մը ըրին։ Ինչո՞ւ համար Քրիսթեան այդպիսի չարչարանքի մը կը մատնէր ինքզինքը։ Ո՛չ, այդ բանը իր ուժերէն վեր էր... աւելի երկար ատեն չպիտի կրնար տոկալ։

—Պարոն տոքթէօր, ատեն ունինք այդ ամէնը Լիզօնի բերնէն լսելու, երբ ձեր կինն ըլլայ ան... Ամբողջ կեանք մը կայ ձեր առջեւ, կատարեալ երանութեամբ մը ողողուած, քանի որ երկու շաբաթէն պիտի կատարուի հարսնիքը... Երկու շաբաթը կարճ է երջանիկ մարդոց համար... Իսկ տառապողներուն խիստ երկար կը թուի...

—Դժբախտ մարդու մը պէս կը խօսիս...

—Ես դժբա՛խտ... իմ աշխատութիւնս կը բաւէ ինծի, պայմանաւ որ կրթիչ ու զբօսեցուցիչ գիրքեր ունենամ. ուրիշ բանի պէտք չունիմ...

—Թերեւս Լիզօնէ բաժնուելուդ համար դժբախտ ես։

Հանրիօ լուռ մնաց։ Իր կոկորդը կծկուեցաւ ճնշուած հեծկլտուքի մը մէջ։ Ալ չափն անցած էր։ Կարծես թէ տոքթէօրը հաճոյք կը զգար Հանրիոն չարչարելէն։

—Հանրիօ, ապահով եղիր որ չպիտի բաժնուիս անկէ... այդ բանը կը խոստանամ քեզի... քանի որ իր եղբայրն ես, ուզածիդ չափ իմ տունս եկո՛ւր, Լիզօնը տեսնելու համար...

Վշտի նոպայի մը մէջ Հանրիօ վերջապէս պոռթկաց.

—Երբեք այդ բանը չպիտի ընեմ, կը հասկնա՞ք։ Ըսել է կարծեցիք թէ ձեր տունը պիտի գա՛մ, անոր ժպտուն դէմքը տեսնելու ձեր մօտ և փոխանակուած գողտր խօսքերը լսելու համար։ Ո՛չ, ոչ, բնա՛ւ երբեք։

—Ուրեմն նախանձո՛տ ես։

—Նախանձո՛տ մի։

—Եւ եթէ նախանձոտ ես, ուրեմն կը սիրես զանի։

Հանրիօ, ընկճուած, ուժասպառ, գլուխը ծռեց, կարծես չանթահար եղած։ Սակայն փորձեց սաստել և ինքզինքը պաշտպանել յուսահատօրէն.

—Կը սիրե՜մ մի... Տոքթէօր, խենթ էք դուք... Իմ վրաս կը խնդա՛ք...

—Կարելի՞ բան է որ չսիրես զանի... Կարելի՞ բան է որ մէկը այդ աղջկան քով գտնուի ու չսիրէ զանի։ Հանրիօ, խոստովանէ՛... Կ'ուզեմ քեզի օգնել խոստովանութեանդ մէջ... որովհետեւ բարեկամդ եմ, Հանրիօ, և ճշմարիտ բարեկամ մը՝ երկար ատենէ ի վեր... Ահա իմ ըսելիքս. քեզի չափ ես ալ կը սիրեմ Ռոզ-Լիզօնը... Հանրիօ, ինքզինքս դժբախտ կը զգամ, որովհետեւ զիս չէ սիրեր, և ատոր վրայ ապահով եմ... Ուզածիս պէս չի սիրեր զիս...

—Սակայն կ'ամուսնանաք անոր հետ...

—Ո՛չ, Հանրիօ, չպիտի ամուսնանամ...

Քրիսթեանի ձայնը երկար հառաչի մը մէջ խեղդուեցաւ։

—Կ'երդնո՞ւք որ ճշմարտութիւնը կ'ըսէք ինծի, յարեց Հանրիօ թախանձագին շեշտով մը։

—Կ'երդնո՛ւմ այն սիրոյն վրայ զոր երկուքնիս ալ կը տածենք անոր նկատմամբ...

—Քանի որ դժբախտ էք ինծի պէս, կրնանք իրարու հետ հաղորդել մեր վիշտերը... Ա՛յո, ապահով եմ թէ չպիտի ուզէք զիս խաբել... Սակայն քիչ մը առաջ ինծի իմաց տուիք թէ ձեր ամուսնութիւնը մօտալուտ էր...

—Ստեցի։

—Ամուսնութեան թուականն անգամ ճշդեցիք։

—Ստեցի։

—Ինչո՞ւ համար։

—Քեզ ստիպելու համար որ ինքզինքդ մատնես և ինծի խոստովանիս սէրդ... Ինչպէս ըսիր քիչ մը առաջ, երկուքնիս ալ դժբախտ ըլլալով, պիտի կրնանք աւելի լաւ իրար սիրել և անոր վրայ խօսիլ միասին...

— Այո՛, այո՛, անոր վրայ խօսինք, յարեց Հանրիօ, ծուղակի մէջ բռնուած... Կը սիրեմ զանի...

— Հանրիօ, ան ալ քեզ կը սիրէ։

— Օ՜հ, Աստուած իմ, Աստուա՜ծ իմ, պարոն տոքթէօր, ի՜նչ բանի կը ծառայէ զիս սիրելը, քանի որ չեմ կրնար անոր հետ ամուսնանալ, քանի որ երբեք չպիտի գիտնայ զինքը սիրելս, կը հասկնա՞ք։ Երբ մարդ այդ գաղափարն ունենայ իր մտքին մէջ, ի՞նչ կ'ըլլայ միթէ, գաղափար մը ուրկէ չեմ կրնար բաժնուիլ, և որ զիս կը հալածէ գիշեր ու ցերեկ. ի վերջոյ խելքիս պիտի գայ, որովհետեւ սեւեռամտածումը կը խենթեցնէ մարդս... Ժամեր կան ուր ո՛չ ըրածս գիտեմ և ոչ ալ զգացածս... Մերթ անտառներու անկիւնը կը գտնեմ ինքզինքս, և սթափելով կը հարցնեմ մտովի. «Ի՞նչ ընելու եկած եմ հոս։» Ապահովաբար խելքիս դպած է քիչ մը... Կը փափագիմ որ այդպէս ըլլայ։ Ցիմարները չեն խորհիր ու բան մը չեն յիշեր... ինքզինքս շատ երջանիկ ու հանդիստ պիտի զգայի, եթէ բան մը չխորհէի ու չյիշէի...

Հանրիօ մոլորուն երեւոյթ մը ունէր. իր երկու բռունցքները ճակտին վրայ դրած, որ անդէն կը տոչորուէր։ Խեղճ երիտասարդը կը փորձէր պաղարիւնութիւնը գտնել ու հանդարտիլ։

— Պարոն տոքթէօր, շա՞տ կը տառապիք միթէ։

— Այո՛...

— Ապահով եմ թէ ինծի չափ։ Ձեր աչքերէն կը հասկնամ այդպէս ըլլալը, որոնք արցունքներով լեցուած են, ինչպէս նաև ձեր այլայլած դէմքէն... Չէք կրնար ամուսնանալ անոր հետ, քանի որ չի սիրեր ձեզ... և ես չեմ կրնար ամուսնանալ անոր հետ, թէև կը սիրէ զիս... Տարօրինակ բան է, այնպէս չէ՞... Ի՞նչ ընելու է այս անել վիճակին մէջ... կը մնայ սպասել։

Քրիսթեանի ձեռքէն բռնեց Հանրիօ, որ հետզհետէ կը յափշտակուէր։

— Մէկ միջոց միայն ունիմ, որ ամէնուն ալ տրամադրութեան տակ կը գտնուի։

— Ի՞նչ միջոց, Հանրիօ։

— Մա՞հը։

— Հանրիօ՛։

— Այո՛, մահը յիմարութենէն նախընտրելի է։ Ամէն անգամ զիս տեսնելուն, տխուր ու նողկալի տեսարան մը պիտի պարզուի Ռոզի առջեւ։ Կարեկցութենէն յետոյ զարշանք պիտի զգայ ան... Առանկ մտածումի մը չի կրնար հանդուրժել իմ արիութիւնս, մանաւանդ այս պահուս։ Մահը աւելի լաւ է... Պարոն տոքթէօր, միասին մեռնիլ կ'ուզէ՞ք...

(Շարունակելի)

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հանր. Պարտքի Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ Նէճէֆ-Քէօֆէի թրամուէյի անանուն Ընկերութեան իւրաքանչիւրը 2 օսմ. ոսկի արժող 1-12,000 թիւ պարտաթուղթերէն ունեցողներուն թէ նոյն Ընկերութեան կողմէ վճարուած է այդ պարտաթուղթերուն տուրքը։ Հետևաբար յիշեալ պարտաթուղթերը պէտք է ներկայացնել Ղալաթիա, Օսմ. Կայս. Նամակատան դիմաց գտնուող դրոշմաթուղթի Դիւանին, ուր առանց ծախքի պիտի դրոշմուին։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն
4/17 նոյեմ. 1907 10—8

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ